

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celeletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVI

CELOVEC, PETEK, 10. APRIL 1981

ŠTEV. 15 (2014)

PO OBISKU PREDSEDNIKA JUGOSLOVANSKE VLADE:

Besedam in obljubam morajo končno slediti ustrezna dejanja

Dvodnevni obisk predsednika zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Veselina Djuranoviča, ki je bil prejšnji teden dva dneva gost avstrijskega kanclerja Bruna Kreiskega, je bil na zunaj označen kot izraz dobrega in celo vzornega sosodstva, na znotraj pa je potekal v pretežno delovnem ozračju. Kljub temu, da so odnosi med državama menda na takšni ravni kot še nikoli v zgodovini, se je namreč tudi tokrat pokazalo, da je vendar še precej problemov, ki zabranjujejo, da bi se izmenjava medsebojnih obiskov odvijala samo na manifestativni ravni. Pri tem pa ne gre le za iskanje skupne ali vsaj sorodne govornice pri obravnavanju velikih mednarodnih vprašanj, marveč je treba odstraniti marsikateri kamen ali kamenček tudi v ustroju bilateralnih odnosov, kjer sega lok od enostransko preobremenjene plačilne bilance in položaja jugoslovanskih delavcev v Avstriji tja do zamud in dolgov, ki jih ima naša država na področju mednarodnopravnih pogodb, kamor prav tako sodi manjšinsko vprašanje v povezavi s členom 7 kot tudi neizpolnjeni arhivski sporazum iz leta 1923.

Skupno sporočilo, ki je bilo objavljeno ob zaključku obiska, je v tem oziru dovolj zgovorno in tudi izglajene diplomatske formulacije ne morejo prikriti dejstva, da so bila vsa ta vprašanja spet enkrat obravnavana, ne da bi uspelo vsaj v enem izmed njih doseči zadovoljiv rezultat. Torej bo o njih govora tudi na prihodnjih srečanjih, kjer bodo pogajalci kot že tolikokrat delali obračune in bo predvsem javnost znova imela priložnost delati primerjave med besedami in dejanji.

To še v posebni meri velja za manjšinsko problematiko. O njej je v skupnem sporočilu govora takoj za uvodnimi besedami o dobro se razvijajočih odnosih, in sicer takole:

„Predsednika vlad sta s posebno pozornostjo obravnavala vprašanja, ki se nanašajo na položaj in razvoj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, izhajajoč iz stališč jugoslovansko-avstrijskega sporočila z dne 10. aprila 1980 ob obisku zveznega kanclerja dr. Bruna Kreiskega v Jugoslaviji. Obe strani sta podčrtali pozitivno vlogo manjšin, ki pomenita most krepitve vzajemnega razumevanja obeh držav in njihovih narodov in pomemben dejavnik v razvijanju dobrih sosedskih odnosov. Poudarila sta pomen vsestranskega razvoja hrvaške in slovenske narodnostne manjšine v Avstriji, kar je pogoj za ohranitev njune narodnostne identitete. Avstrijska stran je tudi ob tej priložnosti potrdila pripravljenost, da izpolni vse obveznosti, ki izhajajo iz državne pogodbe, kakor tudi ostale obveznosti iz mednarodnega prava. Naredila bo vse, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji in da tvorno zagotovi spoštovanje njunih jezikov in narodnostnih značilnosti, vsestranski razvoj njune kulture, izobraževanja, družbenih oblik življenja in njujnega gospodarskega položaja. V tem smislu sta se obe strani strinjali, da je dialog in sodelovanje avstrijske zvezne vlade in predstavnikov hrvaške in slovenske na-

rodnostne manjšine najboljša pot za reševanje vseh vprašanj, ki zadevajo njun položaj in pravice. Strinjali sta se, da morata pospešitev prijateljskih odnosov obeh držav na vseh ravneh in razvoj dobrega sosedskega sodelovanja prispevati k hitrejšemu reševanju vseh vprašanj, ki se nanašajo na položaj in pravice slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji.“

Ali niso take besede že dobro znane, takorekoč stalnice v izjavah o odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo? Že ponovno smo jih slišali

ali brali in vedno znova smo se jih razveselili, ker smo verovali, da bodo lepim besedam sledila tudi ustrezna dejanja; bili pa smo potem razočarani, ko smo videli, da se reševanje naših življenjskih vprašanj kljub vsej „pripravljenosti“ ni premaknilo naprej.

Ali smemo besedam in obljubam tokrat bolj upravičeno verovati? Optimisti smo že iz preprostega razloga, ker se zavedamo, da izgubiti nimamo ničesar, marveč samo lahko kaj pridobimo. In nekoliko nas v tem prepričanju potrjuje tudi dejstvo, da tako na zvezni kot na deželni ravni kažejo pripravljenoost za dialog z manjšino, kjer ne gre več samo za deklarativne izjave ene in druge strani, marveč je čutili vsaj obrise vsebinskega obravnavanja konkretnih vprašanj. Seveda pa moramo pri tem nedvoumno opozoriti, da bomo dialog z zaupanjem spremljali samo tako dolgo, dokler bo zasnovan konstruktivno in zgrajen na enakopravnem partnerstvu ter ga ne bo kdo spet — kakor že večkrat v preteklosti — razumel kot alibi-dejanje sebi v korist.

Obletnice bolečih dogodkov nas spominjajo in opominjajo

Pred nedavnim je bavarski notranji minister poskrbel za pravo senzacijo: v deželi, ki ji vlada tisti Franz Josef Strauß, ki je vse prej kot občutljiv za pojave neonacizma in sorodnih desničarskih ekstremističnih sil, so nenadoma priznali, da se taki pojavi v zadnjem času nevarno množijo in dobivajo že kar vznemirljiv obseg. Pri nas v Avstriji, kjer so razmere precej podobne, na pristojnih mestih ta razvoj še vedno omalovažujejo ter se mero-dajne osebnosti omejujejo na to, da o nevarnosti zopetnega oživeljanja nacistične miselnosti govorijo na občasnih spominskih shodih. Sicer pa je vedno spet slišati izjave, češ da je minilo že toliko časa od tedanjih dogodkov, da je končno treba potegniti črto pod preteklost.

Toda ravno takšna stališča so najbolj nevarna, kajti vsega tistega neizmerno strašnega, kar se je dogajalo v času nacifašizma, nikdar ni mogoče in nikdar ne smemo pozabiti — samo živ spomin na tedanje dogodke nas bo venomer opominjal in spodbujal k budnosti, da bomo vedno in povsod budni dovolj, da se kaj takšnega nikdar več ne bo moglo ponoviti. Geslo „Nikdar pozabiti — niemals vergessen!“, s katerim so preživeli interniranci leta 1945 pozdravili osvoboditev nacističnih taborišč smrti, mora biti nam vsem sveta oporoka. Pri tem pa nikdar ne mislimo na maščevalnost, temveč edino na dolžnost, da vsem tistim, ki so trpeli, se borili in umirali za svobodo v boju proti fašizmu, izkazujemo dolžno zahvalo s tem, da zvesto čuvamo in razvijamo tradicije njihovega boja in ohranjamo časten spomin na njihovo žrtve.

V tem smislu tudi koroški Slovenci gojimo spomin na dogodke, ki so posebno boleče odjeknili v zgodovini našega naroda. Ko je v aprilskih dneh leta 1941 nemški imperializem podrl „večno mejo“ na Karavankah ter ponel baklo vojne nad Jugoslavijo, smo bili vsi Slovenci združeni v skupnem boju proti fašističnim okupatorjem, ki so nad našim narodom začeli izvajati režim nasilja, krivic, krvi in smrti. Temu nasilju se je slovenski narod skupaj z ostalimi jugoslovanskimi

narodi uprl in se proti smrtni obsodbi odločil za boj in s tem za življenje.

Mesec april pa v naši narodni zgodovini ni označen le z ustanovitvijo Osvobodilne fronte in začetkom organiziranega boja za osvoboditev, marveč je to posebno za nas na Koroškem tudi mesec bolečega spomina. Tudi kaj mislimo zlasti na 14. in 15. april 1942, ko so s prvim velikim valom izselitve začeli dejansko uresničevati stari načrt nemških nacionalistov za „dokončno rešitev“ koroškega vprašanja. Drugi „veliki črni dan“ v zgodovini našega ljudstva je bil 29. april 1943, ko so na Dunaju obglavili 13 slovenskih antifašistov iz Sel, Zelezne Kaple in okoliških vasi, ki jih je zloglasni nacistični krvnik Freissler obsodil na smrt, ker so se uprli nasilju. Na pragu svobode — 25. aprila 1945 — pa so nacistični zločinci zverinsko pobili še Peršmanovo družino, 12 nedolžnih ljudi od nekaj mesecev starega otročka do 77 let stare matere.

Med temi tremi velikimi tragedijami je posejanih še nešteto drugih zločinov in dejanj krvavega nasilja, s katerimi so hoteli streti odpornost našega človeka in uničiti naš življenjski svet. Toda v knjigi naše narodne zgodovine so poleg takih črnih, s krvjo napisanih tudi svetle, z zlatimi črkami izrisane strani: Nasilje je rodilo odpor in v letih najhujših krivic je naše ljudstvo dozorelo tudi za največja junaška dejanja.

Zato so obletnice bolečega spomina obenem tudi obletnice junaških dejanj. Ko se spominjamo preganjanja, trpinčenja in pobivanja naših ljudi, se spominjamo tudi junaštva partizanskih borcev in požrtvovalnosti aktivistov protifašističnega narodnoosvobodilnega gibanja, ki so delovali na celotnem območju naše avtohtone naselitve, hkrati pa iskro upora plesli tudi med pripadnike naroda-soseda. Vsem velja časten in hvaležen spomin, predvsem pa jim dolgujemo obveznost, da bomo zvesto nadaljevali njihov boj — mir in svobodo, za demokracijo in enakopravno sožitje!

Dialog se nadaljuje tudi na deželni ravni

Po ponedeljski seji vodstva koroške SPÖ, na kateri so razpravljali predvsem o pripravah na letošnji kongres stranke, ki bo 16. maja, je bila objavljena tudi vest, da bo 25. maja prišlo do ponovnega razgovora med predsedniki treh v koroški deželni vladi zastopanih strank ter predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. Socialistična KTZ je lakonično zapisala, da „pri tem ne gre le za zasedbo svetov, ampak tudi za druga vprašanja“, iz česar se da sklepati, da se bo dialog končno le premaknil v smer stvarnega obravnavanja in reševanja konkretnih problemov, ki jih prav gotovo tudi na ravni deželne pristojnosti nikakor ne manjka.

Za 21. in 22. junij pa je napovedan uraden obisk predsednika izvršnega sveta SR Slovenije Janeza Zemljariča, ki bo s tem vrnil lanskoletni obisk deželnega glavarja Wagnerja v Sloveniji. Pri tem ugotavljamo, da je izmenjava takih obiskov velikega pomena tudi za utrjevanje dobrega sosodstva.

V tem smislu nadaljevanje dialoga pozdravljamo tudi koroški Slovenci, ki pa ga razumljivo povezujemo z upravičenim upanjem, da bo razvoj v tej smeri prispeval tudi k izboljšanju pogojev za reševanje številnih še vedno odprtih življenjskih vprašanj naše narodne skupnosti. Moramo pa seveda vedno spet poudariti, da ostanejo še tako lepe izjave in obljube le prazne fraze, dokler jim ne bodo sledila tudi ustrezna dejanja.

Kosovo je odločeno da prekriža račune reakcionarnih sil

Kakor nalašč za nekatere oblikovalce javnega mnenja v Avstriji, da so se lahko „primerno“ razpisali ob nedavnem obisku predsednika jugoslovanske vlade Djuranoviča na Dunaju, je prišlo v Avtonomni pokrajini Kosovo in zlasti v njenem glavnem mestu Prištini do dogodkov, ki dajejo gotovim krogom povod, da napovedujejo že kar razpad večnarodnostne Jugoslavije.

Na Kosovu je že v minulih desetletjih večkrat prišlo do pojavov albanskega nacionalizma in iredentiz-

ma, vendar se nikdar niso izrodili v širšo javno aktivnost. Letos 11. marca pa je študentska demonstracija v Prištini opozorila, da so sile, ki delujejo v ozadju, odločene napraviti korak v javnost. Pri demonstraciji 26. marca so organizatorji s svojimi parolami že odkriteje pokazali svoje namene in so pri vseh nadaljnjih akcijah postajali čedalje drznejši. Tako je prejšnji teden prišlo do dogodkov, ki so po uradnih podatkih zahtevali tudi 11 človeških življenj.

Tako na Kosovu kot v vsej Jugoslaviji ugotavljajo, da v ozadju demonstracij stoje najbolj reakcionarne sile, ki jim ne gre v račun socialistični samoupravni in nevrščeni položaj Jugoslavije. Do sedanjega zapletenega položaja je po oceni enega izmed vodilnih kosovskih politikov prišlo zaradi delovanja notranjih sovražnikov, toda spodbuda in koordinacija pa prihajata od zunanjih sovražnikov, ki hočejo z demonstracijami in drugimi akcijami, s pomočjo albanskega nacionalizma in iredentizma, ustvariti nestabilnost na Kosovu in sploh v Jugoslaviji.

Po vsej državi, pa tudi na samem Kosovu, odločno obsojajo sovražne demonstracije kot nacionalistično in kontrarevolucionarno delo ter poudarjajo, da bodo tudi sedaj, tako kot vedno doslej, branili pridobitve socializma, trdno stopajoč po Titovi poti — poti bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije ter njene samoupravne ureditve. V tej enotni obsodbi so si edini tako delavci, mladina, študenti in vsi drugi občani — pripadniki albanske, srbske, črnogorske, turške in muslimanske narodnosti na Kosovu, tako da je pristojnim organom uspelo pretrgati aktivnost sovražnih sil. Izkazalo se je namreč, da je z demagoškimi gesli (med drugim so zahtevali tudi lastno republiko) uspelo izzvati nacionalni in iredentizem le v razmeroma majhnem obsegu. Pretežna večina prebivalcev Kosova ne glede na narodnost pa se zaveda, da je bila z novo ustavo bistveno obogatena avtonomnost Kosova in so s tem ustvarjeni pogoji za enakopravno uveljavljanje vseh narodnosti. Zato so odločeni, da skupno branijo svoje pridobitve in s skupnimi močmi dalje razvijajo svojo ožjo domovino ter ji utirajo pot iz njene zgodovinske pogoje zaostalosti.

PRESEDNIK ZIS JE PONOVO ZAGOTOVIL:

Jugoslavija dosledno podpira upravičene zahteve slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji

Med svojim obiskom v Avstriji je predsednik zveznega izvršnega sveta SFRJ Veselin Djuranovič na Dunaju sprejel tudi skupno delegacijo koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. V enournem pogovoru so ga predstavniki osrednjih organizacij seznanili s položajem in problemi slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji. Pri tem so ugotovili, da je zaradi napredovanja jugoslovansko-avstrijskih odnosov sicer prišlo do izboljšanja ozračja, vendar pa avstrijske oblasti kljub temu ne kažejo dejavne pripravljenosti za izpolnitev upravičenih manjšinskih zahtev, ki temeljijo na členu 7 avstrijske državne pogodbe.

Uvodoma je predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je iznašal stališča koroških Slovencev, izrazil veselje, da je prišel predsednik Djuranovič na obisk v Avstrijo v času dobrih sosedskih odnosov med obema državama, "ko naše vprašanje ni prestično vprašanje, čeprav še vedno senzibilno in merilo za kakovost in stvarnost medsebojnih odnosov". Koroški Slovenci nočemo biti ovira pri razvijanju odnosov na vseh področjih medsebojnega sodelovanja, marveč želimo biti naravnimi živimi povezovalni člen med obema državama in njihovimi narodi in narodnostmi v prepričanju, da so čimboljši odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo pogoj, da se laže in hitreje pristopi tudi k reševanju našega, še vedno odprtega manjšinskega vprašanja.

Za nas manjšinsko vprašanje nikakor ni tako neproblematično, kakor se to poskuša označiti v tisku, marveč je slej ko prej nerešeno, je naglasil dr. Zwitter. Pri tem je opozoril, da se od obiska delegacije koroških Slovencev pri predsedniku Djuranoviču pred tremi leti v Beogradu in od razgovora, ki so ga imeli s predsednikom Djuranovičem leta 1979 v Celovcu, "vsaj kar zadeva rešitev konkretnih vprašanj, čisto nič ni spremenilo, se pravi, da se nobeno tedaj omenjeno vprašanje ni rešilo, zaradi česar je za nas vprašanje naše narodne skupnosti še vedno vprašanje njenega obstoja in nadaljnjega razvoja".

Kot pozitivno je bilo ugotovljeno, da so naši odnosi s pristojnimi državnimi in deželnimi oblastmi, ki so bili dolgo časa tako rekoč zamrznjeni, v zadnjem času spet stekli. Zato pričakujemo, da bo v zrahljanem vzdušju, ki v trenutku obstoja, z nadaljevanjem dialoga in s postopnim reševanjem posameznih življenjskih vprašanj uspelo priti za korak dalje k cilju — globalni rešitvi člena 7 in s tem zagotovitvi enakopravnosti naše narodne skupnosti na njenem avtohtonem naseljenem ozemlju. Da bi prišli iz zagate, v katero je bilo speljano naše vprašanje s sedmojuljske zakonodaje iz leta 1976, smo zvezni vladi posredovali predloge v obliki tako imenovanega operativnega koledarja. Sedaj potekajo razgovori na strokovni ravni predvsem o vprašanih predšolske vzgoje in otroškega varstva, pouka materinega jezika v osnovnem šolstvu, srednje šole trgovske smeri začasno vsaj v obliki absolventskega tečaja v okviru Irgovske akademije ter večje prisotnosti in večjega upoštevanja slovenske narodne skupnosti v radiu in televiziji, kakor tudi o možnostih sprejemanja ljubljanske televizije na celotnem od Slovencev naseljenem območju.

Sicer gre žele za pogovore, je dejal dr. Zwitter, vendar se obelajo tudi gotovi rezultati — ne nazadnje zaradi tega, ker v zadnjem času tudi koroška dežela kaže pripravljenost za razgovore in za sporazumno reševanje določenih vprašanj. Še vedno pa so skoraj diametralno različna stališča glede trenutne manjšinske zakonodaje in s tem rešitve člena 7, čeprav so tudi v tem pogledu zaznavni odtenki spremembe dosedanjega tozadevnega postavljanja. V tej zvezi je opozoril na izvajanja kanclerja Kreiskega ob predstavitvi Lipuševe knjige, ko je kancler vsaj posredno priznal, da so še odprta različna vprašanja slovenske narodne skupnosti; pa tudi pri zadnjem razgovoru s koroško deželno vlado je vsaj rahlo prišlo do izraza, da je pripravljena govoriti tudi o tem vprašanju.

Predsednika Djuranoviča so naprosili, da pri svojih razgovorih s predstavniki Avstrije ponovno opozori, da člen 7 državne pogodbe še ni rešen in da zakonodaja iz leta 1976 nikakor ne pomeni izpolnitve te mednarodne obveznosti. "Še posebej pa Vas prosimo, da iznesete svojo zaskrbljenost nad dejstvom, da po petih letih še vedno niso ukiniti vsi procesi proti slovenskim mladinskim aktivistom, da je večina slovenske narodne skupnosti še vedno oropana možnosti polnopravne uporabe slovenskega jezika pred uradi in sodišči in da slovenski človek skoraj ni prisoten v državnih in deželni upravi." Izrecno pa je bilo tudi opozorjeno na dejstvo, da ni nobenega razumevanja za gospodarsko krepitev

našega človeka niti s pospeševanjem njegove lastne tozadevne dejavnosti niti ne s forsiranjem regionalnega in

obmejnega gospodarstva. Spričo zgodovinske gospodarske zapostavljenosti obmejnega območja nasploh si tega negativnega stališča merodajnih krogov ne moremo drugače tolmačiti, kakor da želijo z nadaljnjim gospodarskim zapostavljanjem povečati gospodarsko in socialno odvisnost našega človeka in s tem izpodkopati tudi njegovo narodno odpornost.

"Vse to so oblike dejavnosti, ki merijo na to, da slovenski narodni skupnosti vzamejo značaj in pravice kot manjšini, kar je v nasprotju s členom 7 državne pogodbe. Mi pa smo za to, da kot subjekt svojih teženj in pravic izpolnjujemo vlogo mostu med sosednima narodoma in želimo odprto mejo z vsemi oblikami medsebojnega kulturnega oplajanja in gospodarskega sodelovanja v korist utrjevanja dobrososedskih odnosov in miru v tem delu sveta." Ob koncu pa se je dr. Zwitter še zahvalil za vsjo pomoč, ki nam jo nudi Jugoslavija v borbi za naš nadaljnji obstoj in razvoj, ter izrazil prepričanje, da bo tudi ta obisk predsednika Djuranoviča dokaz njegovega osebnega zalaganja za naše pravice in izraz pomoči Jugoslavije slovenski narodni skupnosti na Koroškem in Štajerskem ter hrvaški narodni skupnosti na Gradiščanskem.

Izvajanja je dopolnil še predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, ki je med drugim glede sosvetov dejal, da slovenska manjšina le-teh načelno ne odklanja, pač pa je morebitno sodelovanje v njih odvisno od tega, ali bo Avstrija izpolnila vsaj nekaj bistvenih vprašanj in s tem koroškim Slovencev vrnila zaupanje, ki so ga zgubili zaradi dosedanjega zamudnega reševanja ali sploh nereševanja. Prav tako pa so svojo problematiko konkretizirali tudi predstavniki gradiščanskih Hrvatov.

Predsednik Djuranovič je v svojem odgovoru pokazal, da je s problematiko dobro in podrobno seznanjen. Načelno je poudaril, da Jugoslavija dosledno podpira upravičene zahteve slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter da je prav manjšinsko vprašanje bilo, je in bo bistveno merilo za razvoj in izboljševanje odnosov med obema državama. Povedal je, da so tudi med sedanjim obiskom opozorili, da člen 7 še ni izpolnjen, medtem ko so z avstrijske strani ponovno zagotovili pripravljenost dosledno izpolniti ta določila državne pogodbe. Djuranovič je še dejal, da pripisuje jugoslovanska vlada velik pomen nadaljevanju dialoga med manjšino ter avstrijsko in koroško vlado. V zvezi s tem, je dejal predsednik Djuranovič, dobri sosedski odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo še dodatno omogočajo tudi konkretne ukrepe.

Minister Pahr o ukrepih na manjšinskem območju

V pogovoru z dopisnikom Dela je kratko pred obiskom predsednika Djuranoviča avstrijski zunanji minister dr. Pahr naglasil, da avstrijsko-jugoslovanski odnosi v vsej svoji zgodovini še nikdar niso bili tako dobri, kot so danes. Na vprašanje, ali spričo novega ozračja zaupanja med državama ni že čas za konkretno reševanje odprtih vprašanj, posebno kar se tiče 7. člena državne pogodbe, je minister Pahr dejal, da je prav razvoj v zadnjem letu pokazal, da so dobri meddržavni odnosi najboljša podlaga za takšno politično ozračje, v katerem narodnostne manjšine lahko dosežejo potrebne možnosti za zagotovitev svojega obstoja.

Konkretno je minister Pahr izjavil, da je Avstrija zadnje čase "poskušala z vrsto ukrepov na manjšinskem območju, posebno v zvezi z izobraževanjem". Poudaril pa je pomen neposrednih stikov med manjšinami in oblastmi (torej ne po ovinkih potom sosvetov — op. ured.) tako na zvezni kot tudi na deželni ravni.

Vsiljuje se vprašanje, kdaj bodo ukrepi, o katerih je govoril minister Pahr, rodili sadove, da bomo prišli za korak dalje pri reševanju številnih še vedno odprtih problemov?

OD 10. DO 20. APRILA V KRANJU:

Mednarodni sejem kmetijstva in gozdarstva kot ogledalo izkušenj dvajsetletne tradicije

Na sejmskem razstavišču v Kranju bodo danes odprli jubilejni 20. kmetijski in gozdarski sejem, ki ga Poslovno prireditveni center Gorenjski sejem prireja v sodelovanju z Gospodarsko zbornico SR Slovenije, Zadrudno zvezo SRS, Splošnim združenjem gozdarstva ter Splošnim združenjem kmetijstva, živilske industrije in prehrane. Sejem, ki je ena najstarejših tovrstnih specializiranih prireditiv v Jugoslaviji, bo v času od 10. do 20. aprila nudil izčrpen pregled sodobnega napredka agroživilstva ter kmetijske in gozdarske mehanizacije.

Pomen te sejmske prireditve potrjuje predvsem tudi velika udeležba domačih in tujih razstavljalcev, ki jih bo letos skupno 432, od tega dobrih 70 iz inozemstva. Med tujimi državami bo zavzemala prvo mesto Avstrija z 42 razstavljalci, na drugem mestu sledi Italija s 17 podjetji, medtem ko iz nevrščenih dežel prihaja 12 razstavljalcev. Najbolj bodo zastopana področja kmetijske mehanizacije in prehrane, kjer bo sodelovalo 173 razstavljalcev; gradbeni material in montažne hiše bo razstavilo 36 podjetij, s ponudbo za opremo kmečkega turizma bo sodelovalo 12 razstavljalcev, na področju lovstva bo udeleženi 11 podjetij, ostalih 129 razstavljalcev pa bo predstavljalo blago široke potrošnje, belo tehniko, televizijo in akustiko, fotoaparate, krzno, orodje, kolesa, zdravilna zelišča in drugo.

V okviru sejma bodo potekale tudi razne prireditve, strokovna predavanja, seminarji, posvetovanja, degustacije in praktični prikazi razstavljenih mehanizacij in opreme. Današnja otvoritev sejma bo povezana s podelitvijo medalj za kvaliteto, ki so jo posebne žirije ugotovile pri ocenjevanju sirov, mlečnih in drugih prehranskih izdelkov ter kmetijsko-

gozdarske mehanizacije. V soboto bo sledilo ocenjevanje ovc s podelitvijo nagrad najboljšim živalim. V nedeljo bo na strelišču Lovske družine Kovor lovsko tekmovanje z mednarodno udeležbo. V ponedeljek je na sporedu posvetovanje o ovčereji ter bodo poleg predavanj prikazovali tudi strokovne filme o ovčereji v Srbiji, Makedoniji in Avstraliji. V četrtek bodo predavanja pod naslovom "Kmečki dom včeraj, danes, jutri". V nedeljo pa bo pred zaključkom sejma še ocenjevanje lovskih psov ter nastop službenih psov.

Ob jubilejnem 20. sejmu kmetijstva in gozdarstva v Kranju je direktor Poslovno prireditvenega centra Franc Ekar naglasil, da dvajset let kmetijsko gozdarske sejmske zasnove, oblikovanja, usmerjanja v Kranju pomeni predvsem doseganje izrednih poslovnih ciljev, kakor konkretnih pozitivnih rezultatov, ki so obdržali tradicijo in aktualnost na povsem naravni ekonomsko poslovni osnovi. Neposredni temelj vsega tega je vsekakor množičen obisk iz celotnega jugoslovanskega, pa tudi zamejskega področja. Pri tem igra veliko vlogo prav lokalizacija kranjskega sejma, kjer se obiski dopolnjujejo še z ostalimi motivi, kot so turizem, poslovna srečanja in neposredna bližina mednarodnih prehodov.

Poslovno prireditveni center Gorenjski sejem ima v srednjeročnem programu še posebej usmerjen program v izvozne aranžmaje in zlasti v obmejno sodelovanje. To pomeni za kranjsko sejmsko dejavnost novo obdobje, ko Kranj dobiva funkcionalni prostor med drugim tudi za prevzemanje najzahtevnejših sejmskih prireditiv, kar je rezultat 35 samoupravnih sporazumov, ki zajemajo kar 90 % vseh zaposlenih v občini Kranj.

Znanstveni posvet o pisanju zgodovine NOB na Koroškem

Na pobudo Zveze koroških partizanov v Celovcu in Osrednjega odbora koroških partizanov v Ljubljani je bil v četrtek prejšnji teden v Ljubljani znanstveni posvet o pisanju zgodovine narodnoosvobodilnega boja na Koroškem. Nad petdeset zgodovinarjev in drugih strokovnjakov je bilo zbranih na celdnevem zbravanju, ki sta se ga udeležila tudi predsednik ZKP Janez Wutte-Luc ter neumorni pobudnik in predsednik koroških partizanov v Ljubljani inž. Pavle Žaucer-Matjaž.

V svojem uvodnem referatu je tovariš Matjaž nakazal zgodovinski pomen partizanskega boja na Koroškem za obstoj slovenske manjšine ter obrazložil razloge, ki so narekovali poglobljeno zgodovinsko obdelavo tega pokreta. Prve sadove te pobude pa sta predstavila Bogdan Žolnir in Mile Pavlin, ki sta že v večletnem študiju natančno opisala razdobje do leta 1943 za vzhodno oz. zahodno Koroško.

Na posvetu so avtorji in recenzenti osvetlili ključne in sporne probleme tega obdobja. Uredniški odbor bo dokončno uredil izdajo prve knjige o koroškem partizanstvu, ki bo obsegala obdobje do leta 1943 in ki bo predvidoma izšla v začetku leta 1982.

Prav tako so na posvetu ocenili tudi dosedanje strokovno literaturo o koroškem partizanstvu, ki je izšla bodisi v Sloveniji oziroma Jugoslaviji ali pa na Koroškem oziroma v Avstriji. Celotno gradivo (referati avtorjev in recenzentov) bo objavljeno v prihodnji številki Vestnika koroških partizanov.

Dogovorjeno je bilo, da bo nadaljnje proučevanje zgodovine NOB na Koroškem potekalo koordinirano in sistematično. Važno delo, ki ga bo treba opraviti, bo povpraševanje še živih prič-borcev, podpornikov partizanov in drugih. Za Koroško bo to delo opravil Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu, ki se bo s tem enakopravno vključil v raziskovalno delo. Vsestranska obdelava NOB na Koroškem je programirana za več let. S tem se bomo koroški Slovenci oddolžili tistim borcem, ki so žrtvovali življenje v boju za svobodo, pa tudi tistim, ki so ta boj v eni ali drugi obliki podpirali.

Antifašistični odbor v Trstu za enakopravnost Slovencev in njihovega jezika

Po vsem Trstu Slovenci lahko prirejajo svoje manifestacije in uporabljajo tudi svoj jezik — le glavni tržaški trg Unita d'Italia je po nepisanih pravilih slej ko prej "tabu" in na njem slovensčina nima pravice javnosti. To je postalo posebno očitno in je bilo splošno obsojeno kot kričeča diskriminacija pred tedni, ko je bila na tem trgu velika delavska manifestacija za ohranitev mljske ladjedelnice, pa slovenskemu govorniku niso dovolili, da bi spregovoril. Takratno ravnanje občinskih oblasti so ostro obsodile vse demokratične sile. Zlasti pa se je mljski župan Willy Bordon v odprtem pismu krajevnim upravam, političnim strankam, sindikatom in raznim vplivnim osebnostim javnega in kulturnega življenja zavezal za to, naj bi Trst z veliko

javno manifestacijo 1. maja presegljenapisano pravilo, po katerem je na trgu Unita prepovedana javna slovenska beseda. Njegovo pobudo so pozdravile številne občinske uprave in politične stranke — le tržaški župan jo je odločno zavrnil in vztraja še naprej pri diskriminacijski "prepovedi" trga Unita za Slovence.

Z vprašanjem uporabe trga Unita za vse politične manifestacije, tudi take s slovenskimi govorniki, se je prejšnji teden bavil tudi enotni antifašistični Odbor za obrambo vrednot odporništvu in demokratičnih ustanov. Sprejel je posebno resolucijo, v kateri poudarja, da je treba priznati popolno svobodo vsem političnim, sindikalnim, kulturnim in družbenim silam, da prirejajo javne manifestacije. In kar zadeva posebej Trst, mora biti za vse državljane zagotovljena enakost pravic in uporabe materinega jezika.

Tržaški Slovenci, ki so aktivno živeli del polpretekle zgodovine mesta, dobro vedo, kakšna so ozadja diskriminacijske prepovedi trga Unita za njihove prireditve. Zato se upravičeno sprašujejo, kako dolgo bo trg še prepovedan slovenskim govornikom in kako dolgo jih bo občinska uprava še uvračala med drugorazredne državljane.

V palači OZN se ženske čutijo zapostavljene

Komite za žensko enakopravnost, ki ga sestavljajo ženske, zaposlene na sedežu OZN v New Yorku, je zagrozilo, da bo objavil seznam "šovinističnih moških prasev" v sekretariatu OZN, ki zahtevajo od žensk tudi spolne "usluge", v "zameno" pa jim ponujajo napredovanje in zagotovljeno službo.

Omenjeni komite trdi, da so ženske v OZN, med njimi je mnogo zelo mladih, stalno izpostavljene seksualnim napadom svojih moških šefov. Sama 20 od 172 žensk, ki so izpolnile tozadevni vprašalnik, je izjavilo, da niso čutile diskriminacije. Skupina, ki se že nekaj časa zavzema za to, da bi imele ženske v mednarodnih civilnih službah enake pogoje kot moški, pa je objavila podatek, da ženske nimajo enakih možnosti za napredovanje, čeprav je glavna skupščina OZN izrecno priporočila večji odstotek žensk v sekretariatu, še posebej na višjih službenih mestih.

Ženske v OZN se s takšnim stanjem nočejo sprijazniti. Prepričane so, da ne bo nikoli bolje, če se ženske, ki jih zapostavljajo, ne bodo uprle in zahtevale izboljšanje svojega položaja.

Nemški prevod Lipuševega „Tjaža“

naj bi bil samo prvi korak po poti enakopravnega uveljavljanja in priznavanja naše kulture

Ze dolgo kakšen literarni večer v Celovcu ni privabil toliko ljudi kot nedavna predstavitev nemškega prevoda Lipuševega romana „Zmote dijaka Tjaža“ (v nemščini: Der Zögling Tjaž). Velika dvorana mestne hiše je bila premajhna, da bi dobili prostora vsi obiskovalci, med katerimi je bilo zlasti veliko mladih ljudi; le „uadna“ Koroška je blestela z odsotnostjo. Občinstvo je bilo pestro pomešano ne glede na narodno pripadnost ali jezik in dvojezično je bila tudi predstavljena knjiga, ki na koroškem in sploh avstrijskem knjižnem trgu brez dvoma pomeni „novost“: predvsem je to prvo prozno delo koroškega Slovence, ki je po vojni izšlo v nemškem prevodu pri avstrijski založbi; in tudi slovenski izvorni tekst je izšel izven Koroške — leta 1972 pri mariborski založbi Obzorja. Takrat je Lipuš prejel nagrado literarnega razpisa Slovenske prosvetne zveze v Celovcu in v Ljubljani mu je bila podeljena nagrada Prešernovega sklada.

Na predstavitvi svoje knjige je Florijan Lipuš prebral odlomek v slovenščini in ob tem kratko orisal tudi položaj slovenske literature na Koroškem v prvem obdobju po vojni. Peter Handke pa je poleg od-

lomka iz nemškega prevoda predstavil tudi tri pesmi Gustava Januša — da bi opozoril na bogastvo literarnega ustvarjanja koroških Slovencev. Predstavitvi je sledila še diskusija, ki pa se je žal izrodila v „verbalno vojno“ med Handkejem in nekaterimi obiskovalci, ki jim očitno ni šlo prav v račun, da se je priznani avstrijski književnik tako aktivno vključil v prizadevanje, da bi koroški slovenski literarni priboril uveljavljanje in prizna-

zadnje seveda tudi zaradi navzočnosti zveznega kanclerja Kreiskega, poleg katerega so bili med častnimi gosti še jugoslovanski in zahodnonemški poslanik, salzburski župan (založba Residenzverlag, pri kateri je izšel nemški prevod „Tjaža“, ima svoj sedež v Salzburgu), kulturni referent dunajske občine Zilk in mnogi drugi, ki so s tem pokazali, da jim je kultura slovenske narodne skupnosti na Koroškem bližja kot koroškemu politikom, ki so pri celovski predstavitvi povsem izostali.

Številna udeležba na obeh prireditvah zgovorno dokazuje, kako veliko je zanimanje za literarno udeleževanje koroških Slovencev in kako velik je obenem informacijski deficit o tem udeleževanju. K velikemu zanimanju za Lipuševo knjigo je gotovo prispevalo svoj delež tudi dejstvo, da se je prevajanja lotil eden najvidnejših sodobnih avstrijskih pisateljev — Peter Handke, nekdanji enfant terrible nemške literature in danes priznani mojster, ki pa je žal še vedno „prebivalec slonokoščene stolpa“, kot se je nekoč sam imenoval. Za

prevajanje Lipuševega teksta je zapustil ta svoj stolp, saj je takšno delo gotovo znamenje zavzetosti in znamenje solidarnosti — ne samo do literarnega tovariša, ampak do celotne narodne skupnosti in v tem smislu ne samo literarno-prevajalsko delo, marveč tudi izpoved lastnega kulturnopolitičnega stališča.

Zastopnik založbe Schaffler je v svojem kratkem nagovoru poudaril, da je Lipušev Tjaž „edinstven roman avstrijske povojne literature“

in da je zato pravzaprav sramota za avstrijsko založništvo, da je šele toliko let po izdaji slovenskega originala prišlo do nemškega prevoda. V ostalem pa je sploh novost v založniškem programu Residenzverlaga, da je izdal prevod, saj objavlja sicer samo nemške izvirnike; vendar je Lipuš tudi avstrijski avtor in zato ne smejo biti merodajni „jezikovni kriteriji“, marveč „kakovostna merila“ in le-ta upravičujejo izdajo prevoda.

Lipuš, ki je prebral odlomek svojega romana v slovenščini, je najprej podal kratko genezo svojega literarnega ustvarjanja, ki je neločljivo povezano z zgodovino literarne revije Mladje. Handke, ki je poleg odlomka iz nemške knjige prebral še nekaj Januševih pesmi, pa je naglasil, da brez pomoči naše rojakinje Helge Mračnikarjeve ne bi mogel prevesti Lipuševega teksta in da zato njej gre enako priznanje kot njemu.

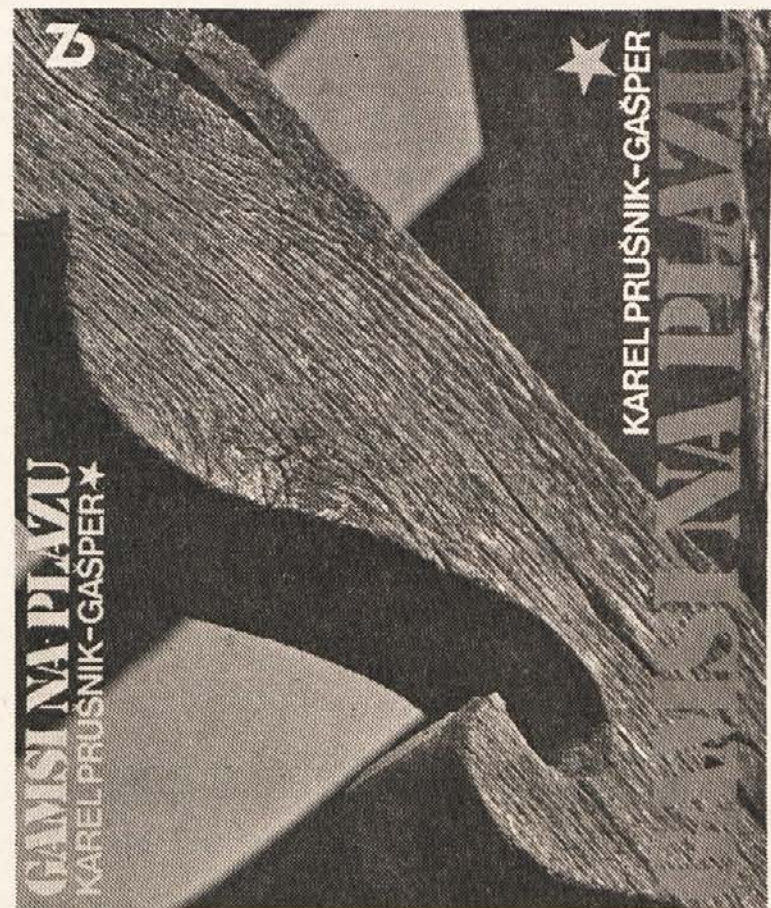
To priznanje je posebej izrekel tudi zvezni kancler Kreisky, ki se je Handkeju zahvalil, da s svojim prevodom „pomaga tistim, ki se zavzemajo za to, da bi bile manjšine deležne tistih pravic, ki jim jih na formalnem področju sicer ne odrekajo, ki pa jih tam, kjer pravica šele postane dejanska, vedno ne uresničujejo“. Kancler je dodal, da je Avstrija sedaj na tem, da uresniči svoje tozadevne obveznosti, da pa s tem „še ni pri kraju“. In je še poudaril, da „manjšina nima pravice enakopravnosti, temveč ima pravico do posebnih pravic“, pri čemer je dejal, da morajo načela, ki so veljala tedaj, ko je šlo za južnotirolsko vprašanje, veljati tudi danes v Avstriji.

Prav v luči teh kanclerjevih besed je upati, da je bil nemški prevod Lipuševega „Tjaža“ res samo začetek novega, bolj odprtega, razumevaločega in predvsem na enakopravnosti zgrajenega odnosa do koroških Slovencev in njihovega ustvarjanja. Izrednega odmeva, ki ga je imela knjiga — vsi večji avstrijski časopisi, revije in druga sredstva so o „Tjažu“ in njegovem avtorju obširno poročali — se skupaj s pisateljem Lipušem veselimo vsi koroški Slovenci. Pri tem pa se zavedamo, da nas to upravičeno navdušenje ne sme zavesti v evforijo, da bi zgubili mero za stvarnost: kajti še tako „velika ofenziva za manjšine“, o kateri so pisali ob izidu knjige, reševanja naših življenjskih vprašanj ne bo premaknila niti za korak naprej, dokler lepim besedam ne bodo sledila

dejanja. Tudi kanclerjevi laskavi komplimenti, da smo koroški Slovenci „nadarjeno in ljubeznivo ljudstvo“, tukaj niso izjema — saj nas vendar niso odkrili šele sedaj? — in zato pričakujemo, da bo dosledno in širokogrudno izpolnjevanje določil člena 7 dejansko ustvarilo take pogoje, ko bomo lahko s Cankarjem ugotovili, da je napočila „zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakova, temveč bogastvo bogatega“.

„Gamsina plazu“

so doživeli v slovenščini že tretjo naklado

Uspeh, kakršnega doseže le redko katera slovenska knjiga, beležijo „Gamsi na plazu“ Karla Prušnika-Gasperja: v teku pol leta izdaje v treh jezikih. Lani oktobra je knjiga izšla v nemškem prevodu in je naletela na široko zanimanje v avstrijski javnosti. Sedaj so „Gamsi na plazu“ doživeli že tretjo naklado v slovenščini. Kratko pred izidom pa je tudi še srbohrvaška izdaja.

Tretjo slovensko naklado je izdala založba Borec v Ljubljani v sodelovanju z založbo Drava v Celovcu oz. Borovljah. V glavnem gre za ponatis druge dopolnjene izdaje iz leta 1974 (prvič so „Gamsi na plazu“ izšli leta 1958 prav tako pri založbi Borec), ki pa je bila tokrat ponovno dopolnjena. Večinoma na novo napisane in bistveno razširjene so bile opombe, Pavle Zaucer-Matjaž je prispeval oris Gašperjevega življenja in dela, v prilogi pa je poleg seznama partizanskih grobišč, slovensko-nemškega seznama krajev ter novega, deloma še neobjavljenega slikovnega gradiva dodana še karta južne Koroške, kjer so vrisani pomembnejši dogodki iz narodnoosvobodilne borbe, kot so sedeži odborov OF, kraji bitk in grobišč ter kraji, iz katerih so nacisti izselili slovenske družine.

Podrobneje bomo o knjigi poročali, ko bo predstavljena koroškemu tisku. Že sedaj pa novo izdajo „Gamsi na plazu“ v slovenščini lahko kupite v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, kjer 400 strani obsežna, bogato ilustriрана in v celoplatno vezana knjiga stane samo 150 šilingov.

„Gamsi na plazu“, ki se sedaj dobijo tako v slovenščini kot v nemščini, spadajo v vsako koroško družino!

Bolgarija „odpisala“ manjšine

Odbor OZN za preprečevanje vseh oblik diskriminacije, ki zaseda v Zenevi, je pred kratkim obravnaval tudi vprašanje makedonske manjšine v Bolgariji. Podlaga razpravi je bilo poročilo bolgarske vlade, ki ga je leta predložila odboru in v njem zavzela stališče k izvajanju načel konvencije o preprečevanju vseh oblik rasne diskriminacije. V zvezi s tem poročilom pa so izvedenci iz Jugoslavije, Indije, Zvezne republike Nemčije in Grčije zastavili bolgarskemu predstavniku še vrsto vprašanj.

Na ta vprašanja je predstavnik Bolgarije izjavil, da Bolgariji že od leta 1969 dalje v svojih uradnih statistikah ne navaja podatkov o narodnostni sestavi prebivalstva. Vendar pri tem ni pojasnil, zakaj bolgarska vlada teh podatkov ne objavlja več. Potrdil je samo ugotovitve v poročilu svoje vlade, da „Bolgarija v zgodovini ni bila domovina samo Bolgarom, temveč tudi bolgarskim Turkom, Ciganom, Armencem, Židom in drugim, ki so aktivno in na enakopravni osnovi sodelovali pri izgradnji razvite socialistične družbe“.

V razpravi je jugoslovanski izvedenec, direktor inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani Silvo Devetak (ki je pred tem forumom Združenih narodov že kritično obravnaval tudi avstrijsko manjšinsko politiko — op. ured.), ugotovil, da so bolgarske sta-

tistike do leta 1965 priznavale obstoj makedonskih in drugih manjšin v Bolgariji. Kasneje so ti podatki iz uradnih bolgarskih statistik izginili, „kar skupaj z drugimi elementi bolgarske politike o tem vprašanju navaja na sklep, da je Bolgarija odpisala vse narodnostne manjšine kot samostojne etnične skupine“. Pri tem je Devetak navedel, da je makedonska manjšina v Bolgariji leta 1956 po uradnih podatkih štela približno 200 tisoč pripadnikov. „Nočem se spuščati v podrobno opisovanje pravic, ki jih je ta manjšina v Bolgariji uživala,“ je dejal Devetak. „Dovolj je, če povem, da ni bila samo statistično priznana, temveč je imela pravico tudi do izražanja v lastnem jeziku, razvijanja svoje kulture, imela je svoje umetniške ustanove itd.“

Ceprav so v odboru OZN o tem vprašanju že večkrat govorili, Bolgarija še vedno ni pojasnila položaja makedonske manjšine na svojih tleh. „Prepričan sem,“ je k temu dodal jugoslovanski izvedenec, „da mora imeti Bolgarija za to tehtne razloge.“ Ker bolgarski predstavnik tudi tokrat ni dal niti zadovoljivega odgovora niti pojasnila, so od bolgarske vlade zahtevali, naj pošlje odboru pismeno obrazložitev o usodi makedonske manjšine. Temu je nasprotoval samo predstavnik Sovjetske zveze, in sicer z obrazložitvijo, da iskanje takih podatkov predstavlja vmešavanje v notranje zadeve Bolgarije.

Primorska poje ob sodelovanju 138 zborov

V nedeljo se bo z zaključnim pevskim srečanjem v Trbižu končala letošnja turneja „Primorska poje“, ki je že dvajseta v okviru te tradicionalne pevske manifestacije. Tudi letos je srečanje „Primorska poje“ združilo primorske pevske zbornice obeh strani meje, na zaključni prireditvi pa se jim bosta pridružila še dva zbora iz Koroške — mešani pevski zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in mešani pevski zbor „Podjuna“ iz Pliberka.

Letošnja pevska manifestacija „Primorska poje“, ki povezuje amaterske pevske zbornice Primorske, se je začela 20. marca in se je potem v raznih krajih na obeh straneh meje zvrstilo več kot deset pevskih prireditev, na katerih je nastopalo po deset in več zborov. Skupno bo v letošnji reviji sodelovalo 138 zborov, od tega 84 iz Slovenije, 52 iz Italije, dva pa iz Koroške. Vsi dosedanji koncerti so bili dobro obiskani in zbori so pokazali visoko kvaliteto — vse to pa upravičeno pričakujejo tudi od nedeljske zaključne prireditve.

Tovariško srečanje planincev s pevci SPD „Zarja“ pod Ojstro

V nedeljo je Slovensko planinsko društvo Celovec vabilo na prvi višegredni izlet na Ojstro (1577 m), gorro, ki se vabljivo dviga iznad Podjune in kapelških grabnov. Ojstra je lahko dosegljiva, poleg tega pa ima še eno veliko prednost pred drugimi vrhovi, da ima čudovit razgled.

Naše planince, ki so se zbrali v

ki pa se je stopnjeval še z vsakim nadaljnjim korakom. Od Mikeja proti Prevrnikovemu sedlu se je vila dolga kolona planincev med katerimi je bil tudi jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik z družino. Po prijetni hoji skozi pomladni gozd poln belih telohov, je čas hitro minil in že smo bili na vrhu Ojstre, ki ga krasi lesen križ.

na bližnji Pristovski Storžič (1759 m) ter proti njegovemu večjemu bratu — Storžiču (2132 m) v Sloveniji.

Po izdatni „mavžni“ in ogledu pokrajine, je prišla na vrsto seveda tudi pesem. Po enournem počitku in uživanju narave smo jo urezali po drugi strani — po vzhodnem grebenu proti dolini. Pri prvi kmetiji pri Breznikarju pa smo zavili nazaj proti zahodu s ciljem da dosežemo našo izhodno točko — Mikeja — čim bolj racionalno, to je, brez prevelikih višinskih izgub. To se nam je tudi delno posrečilo. Pri Mikeju, kjer smo imeli naše avtomobile, pa smo bili izredno prijetno presenečeni. Pevci SPD „Zarja“ iz Železne Kaple so namreč našim planincem priredili pravcati pevski koncert. Med pevci je bil seveda tudi neumorni predsednik „Zarje“ Peter Kuhar, ki je naše planince — po večini Rožane — seznanil s posebnostmi Kaple in njenih grabnov v času NOB in danes. Za obe obdobji velja isto, je dejal tovariš Peter Kuhar, da se občani razumemo in spoštujemo drug drugega. To je plod tradicije NOB, ko se je kapelško ljudstvo dvignilo proti skupnemu sovražniku nacizmu in zmagalo. Ta duh nas preveva in družiti tudi danes, zato med nami Kapelčani vlada sožitje, na kar smo še posebno ponosni.

Ob tej priložnosti naj še zapišemo, da je pri Mikeju izredno lepa in privlačna izletniška točka, ki jo dosežete iz Železne Kaple po pičlih pet kilometrov dolgi gorski cesti. Od Mikeja do vrha Ojstre je slabi dve uri hoda. Gostišče pri Mikeju je eno najlepših gorskih kmetij kapelške občine in lepa izhodna točka za razne gorske ture kapelškega območja. Obisk tega lepega prisojnega planinskega območja pod razgledno Ojstro toplo priporočamo.

hotelu Obir v Železni Kapli, je po kratkem postanku vodila pot (z avtomobili) v dolino Lobnika, od tem pa proti gostišču in kmetiji Mikej, ki se nahaja na 1044 m višine. Že od Mikeja se je nudil lep razgled,

S tega vrha, ki je vsekakor konkurenca koroškemu Rigiju — Obirju, ki velja za najlepšo razgledno gorro Koroške, se je nudil prelep razgled na še popolnoma zasnežene Kamniške Alpe, na Peco, Oiševo,

Žamanje - Količevega očeta ni več

Težko nas je prizadela vest, da je nepričakovano umrl Karel Kap pd. Količev oče iz Zamanja. Bil je na zdravljenju na Štajerskem. Zaradi nenadne slabosti so ga prepeljali v bolnišnico Friesach/Breže, kjer mu pa zdravniki niso mogli več pomagati. Srce je odpovedalo svojo funkcijo. Dosegel je častitljivo starost 83 let. Šel je na okrevanje, vrnil oz. prepeljali pa so ga domov mrtvega. Ta izredno tragični primer je močno odjeknil po Podjuni in ostali Koroški, saj je bil Karel Kap zelo priljubljen in znan kot navdušen prosvetaš in napreden kmet. Pokojni je namreč oče predsednika Slovenskega prosvetnega društva „Vinko Poljanec“ Mihe Kapa v Skocijanu.

Kot že omenjeno je bil pokojni napreden kmet in navdušen prosvetaš. Zelo močno se je udeleževal v slovenski kmečki zvezi. Kljub obilnemu delu na kmetih pa si je znal vzeti potrebni čas in ga posvetiti branju. Temu „konjičku“ je bil zvest do zadnjega. Z velikim veseljem je prebiral Slovenski vestnik, ki ga je seznanjal, kaj se dogaja doma in na tujem. Po-

sebnost pri srcu mu je bil tudi knjižni dar, ki ga vsako leto izda Slovenska prosvetna zveza, z velikim zanimanjem pa je prebiral tudi razne strokovne knjige — slovenske ali nemške. In ker je mnogo bral, si je nabral mnogo znanja in si tako nad povprečjem razširil svoje obzorje, tako da je ubiral pot naprednega razglednega človeka, katerega bistvo in spoznanje je bilo v tem, da samo človek, ki ljubi svoj narod, zna ceniti in spoštovati narod soseda in druge narodnosti.

Pogreb pokojnega Količevega očeta na pokopališču v Skocijanu je bil v soboto. Pogrebni obred je opravil domači župnik Mirko Isop. Velika množica ljudi, ki se je zbrala na pokopališču, je prepričljiv dokaz, kako priljubljen in spoštovan je bil pokojni Karel Kap. S pesmimi žalostinkami so se od pokojnika poslovili cerkveni pevci in pevci SPD „Vinko Poljanec“ pod vodstvom Šimeja Wrulicha.

Količevega očeta bomo ohranili v nepozabnem spominu, težko prizadeti ženi in otrokom izrekamo iskreno sožalje.

V A B I L O

na

K O N C E R T

ansambla Francija Miheliča s pevci

● v ned. 26. aprila 1981 ob 15. uri v ljudski šoli v Kotmari vasi. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotmari vasi.

● v nedeljo 26. aprila 1981 ob 20. uri v kulturnem domu v Šent-primožu. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šent-primožu v Podjuni.

Koncerta je posredovala Slovenska prosvetna zveza v Celovcu. Prijatelji prijetne glasbe prisrčno vabljene!

Drabunaže — Galicija

V sredo 1. aprila smo se na pokopališču v Klančah za vedno poslovili od Neže Ogris pd. Pevcarjeve mame iz Drabunaž pri Galiciji. Rodila se je leta 1905 pri Jonežu na Proboju. Poročila se je z Andrejem Ogrisom. V zakonu so se jima rodili trije otroci — Fini, Rozi in Mirko.

Leta 1942, tistega črnega meseca aprila, so tudi Pevcarjevo družino izselili oziroma pregnali z rodne grude in zaplenili njihov dom, moža

Andreja pa so deportirali v koncentracijsko taborišče, kjer je preživel 28 mesecev v trpljenju in poniževanju. Po razsulu nacistične strahovlade so se vsi vrnili domov. Pošteno so morali prijeti za delo, da so opustošeni dom in njive spet spravili v red. Popravili so hlev in postavili novo hišo. Ne samo za globoko prizadeto Ogrisovo družino je smrt mame velik udarec, temveč tudi za vso srenjo, ki je tako zgubila zavednega člana naše narodne skupnosti.

Zadnji čas je Ogrisova mama začela nekaj bolehati, tako da je morala v bolnišnico, kjer ji pa niso mogli pomagati. Njena smrt je močno odjeknila po deželi in zlasti med izseljenci sotrpini.

Pogrebni obred je opravil župnik Zunder in se ji zahvalil za vse, kar je dobrega storila v življenju. Ob odprtem grobu se je od sotrpinke poslovil predsednik Zveze slovenskih izseljencev Jože Partl in se spomnil tistih težkih časov v taboriščih, ko so naši izseljenci predstavljali brezpravno rajo in bili več lačni kot siti. Od pokojne so se poslovili tudi pevci Slovenskega prosvetnega društva „Trta“ Žitara vas in ji s pesmijo žalostinko izkazali poslednjo čast in zahvalo.

Pokojno Nežo Ogris bomo ohranili v častnem spominu, svojem izrekamo ob težki izgubi naše globoko sožalje.

Lep uspeh Danice Čertov

Na 10. tekmovanju mladih pevskih in glasbenih talentov Koroške in Vzh. Tirolske imenovanem „Help 81“, v katerem organizacijsko sodelujejo tudi Konsum, Forum in Kleine Zeitung, je bila uspešna tudi naša rojakinja Danica Čertov iz Slovenjega Plajberka, ki je od mogočih 100 točk dosegla kar 94 in si s tem osvojila 2. mesto pri solistih. Zapela je dve slovenski pesmi ob spremljavi kitare. Prvo mesto si je priboril Wolfgang Wurzer (100 točk), tretja je bila Manuela Köfer (78 točk).

Na področju ljudske glasbe so se odlično izkazali Bilčevščani „fidelen Ludmannsdorfer“ in dosegli prvo mesto z 80 točkami; v pop glasbi pa sta bili najboljši skupini Denis (78 točk) in April (77 točk).

Tekmovanje Help 81 se je odvijalo v Borovljah. Uspešni Danici Čertov iskreno čestitamo in želimo še mnogo nadaljnjih uspehov.

OKRAJNA PISARNA PLIBERK posluje vsak torek od 9. do 12. ure
V pisarni bo:
14. 4. 1981
Pečnik Marijan

ČESTITAMO

Pred kratkim so praznovali: 85-letnico — JOZEF GROS, pd. Slamejev oče v Cirkovčah 75-letnico — MARIJA ŠTEFAN, pd. Mikiceva mati s Komlja 60-letnico — ALOJZ KRAUT iz Smihela pri Pliberku Številnim čestitkam se pridružujemo z željo, da bi jubilarji bili še dolgo zdravi in srečni v krogu svojih.

„Za svobodo“

se imenuje igra, ki jo je napisal Stanko Cajncar in ki jo je igralska skupina Dijaškega doma Slovenskega šolskega društva predvajala zadnje sredo 8. aprila na premierni prireditvi v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu. Igro, ki obravnava tematiko iz časa narodno-osvobodilne vojne, je režiral vzgojitelj dijaškega doma Jože Rovšek. Obširneje o igri bomo poročali v prihodnji številki Slovenskega vestnika.

Valentin Polanšek

77

BRATOVSKA JESEN

II. del

Matevž se je spominjal svojih sopevcev iz Korijevega zbora... Ko bi bil vsaj še kak domačin tukaj z njim! Kje so sedaj tam v hitlerski deželi? So še doma? Koliko so jih vpoklicali? Kje je brat Domen? Oh Domen! Da, on bi moral biti tukaj med Zečani. On je bil take vrste človek, da se je tako lahko smejal, da so se njegovega smeha še drugi nalezli. Domen, ki je imel svojo ljubico v celovškem grobu... Ob misli nanj se je sedaj brat ubežnik tukaj v Ljubljani tolažil in si očital, da je cmerav, ko vendar Lonka živi!

Že nekajkrat se mu je Žnidarjev Hanza približeval in ga vabil na razgovor kje na samem ali v drugi gostilni. Tokrat sta se dobila slučajno onstran Ljubljane.

„Na kozarec te povabim! Ob enem boš imel priložnost spoznati ljubljanske prijatelje. Nove in ne same gošpode. Veš, v Ljubljani je vse polno delavcev...“

„Saj sem kot drvar bil že vedno najraje med delavci!“ Hanzu je to očitno ugajalo. Zato je nadaljeval:

„Si moraš predstavljati, da tukaj še ni Hitlerjeve diktature. Sicer je že več kot deset let jugoslovanska velestrbska diktatura, a napredni ljudje so tukaj čisto drugače organizirani kot kdaj pri nas, recimo pred Dollfuševim časom ali pozneje v Schuschniggovi dobi. Tukaj je proletariat v dobri ilegalni organizaciji, ki deluje, ki živi, ki ima stike na vse strani. Kaj porečeš, če ti povem, da so

tukaj včlanjeni v eno in isto napredno stranko tako železničarji, pomožni delavci vseh kategorij, brezposelni, študentje, sinovi in hčere uglednih Ljubljančanov, sodniki, profesorji, visoko izobraženi tovariši in drugi še in še. Tukaj je napredna stranka, ki je že skoraj leto dni zedinjena v samostojno KPS, resničen izraz ljudske volje in moči. Tukaj se nekaj pripravlja. Tukaj vedo delovni ljudje, da si morajo sami priboriti pravico in svobodo in bodočnost. Tukaj veje drug veter kot nekoč v zatohlih avstrijskih strankah. Nasprotnik pa je reakcija in buržoazija kot po vsem svetu.“

Matevž je že menil ustaviti navdušujoči besedni naval, a Hanza je bil v tempu:

„To ni kar tako, postati član partije. To se moraš izkazati, to je predhodna doba, da s svojo aktivnostjo dobiš zaupanje na višjem vodilnem mestu, preden te kolektivno predlagajo za delegata in pozneje po kolektivnem sklepu sprejmejo za člana. To ni tako kot pri naših socialdemokratih; pa tudi komunisti niso imeli drugače, samo da se kratkoma javiš, izpolniš pristopnico in si pripravljen plačati članarino. To je pri nas kot društvo. Društvo politične ali drugačne vrste. Tukaj pa je partija zbirališče zvestih, utrjenih, izobraženih, aktivnih in sposobnih tovarišev. Partija je tukaj sila, velika nevidna, a prisotna sila, politična in vsestranska sila, ki bo skovala jugoslovanskim narodom novo družbo in novo bodočnost!“

Matevž vsega ni razumel. Čez čas pa je le vprašal: „Kaj pa je KPS, je to Komunistična partija Slovenije?“

Hanza ga je pohvalil in ga navdušeno stisnil za ramo. V skriti zakotni gostilni je bil vrt in tam so sedeli trije delavci. Poznalo se jim je, da jim trda prede za življenje. Poznalo pa se jim je tudi na obrazih, da njih oči gledajo z drugo vero v svet, kot prenasršeni in včasih tudi spogled-

ljivi meščani po drugih velikih cestah.

„Tudi Korošč?“ se je pozanimal prvi delavec, ko je Hanza prisedel z Matevžem in ga nekako s svojimi besedami, že bolj ljubljansko knjižno, predstavil.

Drugi delavec je potihoma pritaknil čez mizo:

„Pa ne tisti Korošč, ki je ukazal pred leti na Poljanski cesti streljati na stakajoče delavce.“

„Ne, ne! Kaj se dogaja? Nosi naše koroško ime, je še duhovnik po vrhu in ukaže streljati na berače, ki terjajo krščansko pravico?“

Hanza je pristavil:

„Avstrijski Dollfuß je pustil s kanoni streljati na Karl-Marx-Hof, kjer so se zabarikadirali uporni delavci. Dobro, Dollfuß vsaj far ni bil.“

„Na Poljanski cesti so ubili celo otroka!“

„Vidiš, Matevž, reakcija in buržoazija je povsod enaka, povsod gre proti nam, delavskemu razredu!“

Zdaj si Matevž ni upal barati, kaj je točno delavski razred. Zaradi onih treh, ki pa so nanj kar na prvi pogled naredili dober vtis.

Takoj je Matevž opazil, da ostali trije Ljubljančani kličejo Hanza menjaje Ivan ali Johan, zato se je sedaj izogibal, da bi ga nagovarjal tako kot doslej. Pozneje na samem bi ga pobaral, kaj to pomeni.

Prišli so v pogovoru tudi na špansko državljansko vojno, pa se je tretji delavec obrnil na Ivana-Johana in Matevža:

„V tej borbi so se tudi Avstrijci dobro držali. Vsa čast Juliju Deutschu, on je bil komandant avstrijske brigade, v kateri so se nahajali tudi nekateri drugi narodi. Tolkli so se hrabro. Po polomiji je svoje bojne tovariše organizirano odpeljal na varno, kolikor je bilo v takih kaotičnih razmerah to mogoče. Kje so sedaj, ko je Hitler prodril še na Francosko, kamor se je najpreve zateklo največ španskih

Matildina skuta

Matilda je preprosto kmečko dekletce, toda prijazna in ljubka in vaščani jo imajo radi.

Toda včasih ima Matildica svoje muhe in takrat bi se hotela lepo obleči, živeti kakor gospa, želela bi, da bi jo pozdravljali in se ji klanjali: „Klanjam se, gospodična Matilda!“ Tako je včasih sanjala gradove v oblakih, govorila sama s seboj in se nasmihala svojim lepim sanjam.

Nekega dne je obiskala staro mamo, ki jo je ljubila in ji hotela le dobro.

„Babica, kaj naj storim, da bom lahko postala gospodična?“ jo je vprašala.

„Zakaj pa želiš postati gospodična? Kaj ti manjka? Ali nisi zadovoljna, da si mlada in polna življenja, čeprav si kmetičica?“ ji je odvrnila babica.

„Nič mi ne manjka, samo sreče si želim. Povej mi, kaj naj storim, da bom srečna in vesela?“

„Srečo ti lahko prinesejo tudi tri zrna pšenice in za to ni potrebno, da bi morala biti gospodična.“

„O, ali res? Prosim te, babica, povej mi, kako to gre.“

„Tri zrna pšenice vsadiš in zrastejo trije klasi. Potem spet vsadiš vso to pšenico iz treh klasov jih dobiš sto, in če še teh sto poseješ, jih dobiš na tisoče. Tako boš imela vse polno zrnja in pšenice ti ne bo primanjkovalo.“

Matilda se je zamislila. Potem pa je lepo poprosila babico: „Bi mi hotela podariti tri zrna pšenice?“

„Pojdi no, neumnica, raje ti bom podarila tole skuto,“ je rekla babica. „Zjutraj sem jo naredila. Videla boš, kako je dobra. Nesi jo domov, toda vedno se spominjaj, kaj ti je rekla babica.“

Tako je Matilda odšla domov, vendar ni poslušala babice, in je začela premišljevat... Nočem več ostati kmetička, je rekla, postala bom gospodična, kateri se bodo vsi klanjali.

Kakor vse kmetice, ki nosijo stvari v jrbasih na glavi, tako je tudi Matildica dala krožnik s skuto lepo na glavo in jo mahala naprej.

Med potjo pa je premišljevala in si gradila gradove v oblakih. Takole si je mislila:

Prodala bom skuto, gotovo se bo našel kdo, ki jo bo kupil. S tem denarjem bom kupila dve jajčki. Svojo prijateljico bom prosila, če bo ti dve jajčki podložila pod njihovo kolkjo, ki bo zdaj kmetu začela valiti piščeta. Da se ne bosta pomešali z drugimi, bom napisala nanji svoje ime. Čez do-

brih dvajset dni pa se bosta izvalili dve majhni piščeti. Dobro bom pazila nanju. Hranila ju bom vsak dan in ko bosta iz njih zrasli dve lepi kokoški, ju bom odnesla na trg. Veliki in lepi bosta, zato ju bom lahko prodala in zanje bom dobila lepe denarce. Potem pa si bom kupila majhnega prašička.

Da, da, majhnega prašička, na katerega bom spet zelo pazila. Pridno ga bom hranila, v gozdu bom zanj nabirala želoda in mu ga dajala vsak dan. Prepričana sem, da bo kmalu postal lep debelušček. Že zdaj vidim, kako bo lep in rejen. No, in potem ga bom gnala na trg. Le kakšna bom, ko ga bom gnala za seboj na trg? Kaj bodo rekli ljudje? No, bo že kako, za vsako reč je treba nekaj potrpeti. Prašička bom prodala in si kupila telička. Lepo ga bom vodila na pašo, pasla ga bom po travnikih in obronkih gozda in ga vodila ob prepadih, da bo jedel najbolj sočno travico. Tako bo rastel

Pametne misli

- Strah je pošast, ki človeka ne izpusti, ko ga je dobila v svojo oblast.
- Težave rastejo, čim bolj se bližamo cilju.
- Ne postajamo pametni od tega, kar smo slišali, temveč od tega, kar smo doživeli.
- Konja spoznaš po zobeh, človeka po jeziku.

Violina je kraljica glasbil. Pravimo ji tudi gosli, tisti, ki nanjo gode, pa je goslač. To je najmlajše godalo, njene strune, čeprav kovinske, zvenijo blago in sočno in sploh je med orkestrom prava razvajenka. Vsi instrumenti jo imajo radi, dvorijo ji, jo božajo. Skladateljji zanj pišejo najlepše dele skladbe, da jih zaigra na svojih štirih strunah. Drugi instrumenti, pa čeprav so starejši od nje, se rade volje umaknejo v ozadje, tako da zazveni še bolj prepričljivo kot sicer.

Violina je razvajena deklica, včasih vsa vesela, poigrava se v poskakujočih tonih; včasih žalostna z mehko melodijo na četrti struni d; včasih spet sanjava, ko ji lok polzi po srednjih strunah s širokim zamahom; pa spet norčava, ko goslačev kazalec brenka na strunah in pravimo temu načinu

igranja pizzikato. Poslušalec si lahko v domišljiji predstavlja hododušen ples škrtov, ki so podobni goslačevim prstom leve roke, ko ti skakljajo po violinskih strunah.

Violina vodi orkester s svojo melodijo. Da bi bila ta še bolj

Violina

podkrepljena, še bolj prepričljiva, ji pomaga njena dvojčica — druga violina.

Violina se pogovarja z vsem orkestrom, je najvažnejša, čeprav je na pogled vsa krhka, manjša od starejše sestre violine, da ne govorimo o stricu violončelu in dedku kontrabasu.

Zgodi se, da violina, porednica zbeži iz naročja orkestra in poleti v širne nepregledne

in kaj kmalu bo iz telička postal velik voliček, ki bo potem postal težak vol.

Tak vol pa je že vreden veliko denarja! Že zdaj vidim, koliko bankovcev bom imela! Kako lepa bo vsotica, ki jo bom dobila za vola. Mislim, da mi bo zadostovala, da si bom kupila majhno hišico. Takšna bo kakor majhen grad. Lepa bo, dasiravno bo majhna. Zelo ljubko jo bom opremila in svetlordeče pobarvala. To bo moja, samo moja hišica. Imela bo lep vrt, na oknih pa bodo lončnice in v maju bo okoli hiše vse polno nageljčkov in marjetic.

Ljudje, ki bodo hodili mimo, bodo kar strmeli in rekli: „Glejte, tole je hišica gospodične Matilde!“

Da, prav tako bodo rekli, kajti ko bom imela svojo hišo, bom gospodična.

No, potem se bom oblekla v najlepše obleke in bom lepo oblečena sedela na vrtu. Tisti, ki me poznajo, mi ne bodo več rekli: „Dober dan, Matilda!“ Ampak me bodo spoštljivo pozdravljali in se mi klanjali: „Klanjam se, gospodična Matilda!“

Morda se mi bo kdo prav lepo priklonil, na primer takole...“

In zdajci se je Matilda sama sebi priklonila: „Klanjam se...“

Toda ko se je sklonila, ji je krožnik z lepim prtičem in skuto zdrnil z glave in padel na tla...“

Skuta je ležala v cestnem prahu, krožnik pa se je razbil. In s skuto vred so se zrušili tudi vsi lepi načrti in gradovi, ki jih je gradila ohola Matildica...“

(iz italijanščine)

Živalski ples

Vse živali v gozdu čitale naglas

velik so oglas:

Vabimo na ples!

Tekma bo z nagrado!

Bo izbran najboljši par,

ki dobil bo v dar

zlat pokal za zmago!

In res tega dne v trumah so prišle vse živali

majhne in velike,

pritačale,

priskakljale,

priveslale

iz daljine in bližine.

Murn je godel bas,

zraven pel na glas,

žaba je poskakovala,

v taktu je regljala,

osel je v trobento rigal

in z ušesi pridno migal.

Jelen rajal je z lisico

zajček s tenko veverico,

srna z volkom se trudila

in ga plesati učila.

Medved pa zvojnjo — hej, kak par,

čaka ju gotovo dar!

Miška s krtom je skakljala,

da je zemlja kar ječala

in čez pas je jež prijel

vitko kačo, jo objel.

Ko pa ples je ta končan,

koza z rogom zatrobenta:

Par najboljši bo izbran!

Ali glej ti tega šmenta:

vsak za sebe glas odda,

vsak za sebe — to se zna! —

Končno se stepe vsevprek,

to je sejem bil res lep!

Jelen gonil je lisico,

zajček bil je veverico,

volk zobe je srni kazal,

medved s šapo je primazal

svinji tako, da glasno

je bobnelo čez goro.

Žaba v vodo je skočila,

krt in miška sta se skrila,

murn je v strahu zakričal,

da mu bas je kar zbežljaj.

In ko to se je zgodilo,

je te zgodbe konec bilo.

Nam pa zgodba ta pove:

Kjer ni sloge, tam ne gre!

borcev? Takega zločinca vendar ne bi mogel prisoditi francoskim oblastem, da so jih morda izročili na milost ali nemilost nacističnim vojaškim zverem?“

Matevž ni vedel kaj dodajati. Pa je prišel prvi delavec spet na lanskoletne dogodke ob podpisu pakta med Stalinom in Hitlerjem:

„Vaše bivše avstrijske tovariše je tak moskovski korak čisto iz tira spravil. Tako, da so nekateri ‚kapeolarji‘ kar presedlali na nacističnega konja. Vem za tak primer prav iz Železne Kaple!“

Matevž se je zaradi zadnje besede zbudil iz svoje zgubljenosti: Ime Kapla, to je bilo nekaj kar ga je očaralo sredi Ljubljane. In iz Kaple je dobri dve uri hitre moške hoje, pa si pri Lonki! je zasanjal nemočni človek.

Tudi Ivan-Johan se je sladko zamislil: Ko ne bi bilo tega prekletega Hitlerja in ne vojne, kako hitro bi lahko prišel tja. Do Jezerskega z avtobusom, potem od zadnje avtobusne postaje na jugoslovanski strani, od Štularjeve gostilne kar naravnost skozi gozd navkreber po bližnjici, po stari nekdanji cesti, pa z Jezerskega vrha čez pod Stožičem in v treh urah si zlahka na Obvrhju! Kako enostavno bi bilo življenje, če ne bi bilo Hitlerja in vojne!

Ivan-Johan je dobil po Nejčejevem kanalu obvestilo, da se je tudi nekdanji ugledni vodja scela spremenil, klecnil je. Baje tudi, ker mu je socialdemokratski župan, ki je štiriindevetdeset let z ženo in mladoletnim sinom pobegnil preko Jugoslavije v Sovjetijo in se na podlagi Stalin-Hitlerjeve pogodbe vrnil iz Sibirije in rdečega raja, odkril resnico o Rusiji. Valentin je postal nemški vojak. Sinu pa je še kot marksist dal ime Vladimir v spomin na Lenina...“

Bilo je treba spretnega manevriranja, da je imel Klub koroških Slovencev vajeti v rokah, kar se tiče usode koroških ubežnikov. Doktor Julij Felaher je bil v tem po-

gledu več kot potreben. Sreča za koroške rojake sploh, da so prav v osebnosti visoko spoštovanega in v javnosti uglednega državnega tožilca imeli tako pomoč in hrbtnico. Kaj bi bilo drugače...? O tem je pomaloma vsak od ubežnikov zase premišljeval, posebno še, kadar je prišel k predsedniku s kako osebno zadevico in mu je veliki sorojak in dobitnik pomagal. Da, pomagal je gospod predsednik vsakemu in vedno. Kje je dobival Klub sredstva? Javna tajnost je že postala, da se predsednik ne izogiba kar osebnih stroškov. Menda je vpricho dveh nekdanjih plebiscitnih soborcev izjavil:

„Moram jim pomagati. Moram, ker sem sam koroški izgnanec. Moram morda tudi zato, da si nekje očistim vest, zakaj sem se kar tako pustil pregnati iz takratne plebiscitne dežele, kjer sem bil domačin! Vsi smo takrat veliko zagrešili napram koroškim Slovincem, takrat po dvajsetem letu, vsi, ki smo jo ubrali prisiljeno ali prostovoljno v Jugoslavijo. S takim dejanjem smo zakrivali velik greh! Ali nismo pustili rojake na cedilu? Na smrtni postelji? Vsi, zlasti učitelji, smo prepustili slovenske koroške otroke poznejši utrakvistični šoli, načrtni ponemčevalnici! Intelktualci smo takrat s tem dejanjem nehote pokazali, da je slovenska Koroška za nas izgubljena. Pomagati pa moram mojim ubežnikom sorojakom tudi, ker so mi pri srcu kot otroci, lastni otroci, katerih žal nimam. Torej mi sedaj Previdnost tukaj nudi priložnost, da se razdam v svoji očetovski ljubezni!“

Toda predsednikove samokritične besede so vplivale na marsikaterega soborca in vsak je po svojih močeh še več prispeval za sklad v prid ubežnikom. Tako je v klubskih članih, plebiscitnih borcih in ubežnikih rastle koroška slovenska vera, ki je obetala bodočnost...“

Zadnjič so imeli v Klubu na dnevnem redu seje tudi

točko o zaposlitvi nekaterih ubežnikov v škofijskih gozdovih pri Novi Štifti.

Nekdo izjavi:

„To ne bo težko rešiti, saj je mnogo drvarjev vmes!“

Šli so imena skozi. Res, drvarjev je bilo dosti.

„Pa vsem sporočimo, kdor bi hotel prevzeti tak posel. Nekateri imajo urejeno delovno mesto in ne bi kazalo, da ga zamenjajo.“

Spisali so imena ljudi, ki pridejo v poštev in tajnici naročili, kako in kaj jim je treba pismeno sporočiti.

Prvi, ki se je takoj javil za drvarjenje v škofijskih gozdovih pri Novi Štifti, je bil Matevž. Toliko se je že spoznal, da je to pač mnogo bliže domu kot Ljubljana, zakaj spominjal se je očetovega pripovedovanja, da so kdaj tudi domači ljudje iz kapelške okolice romali v ta kraj in da so komudno za dva dni prehodili pot v eno smer. Malo dlje je bilo kot na Brezje, kamor so tudi pešočili pod Košuto na Trzič. K Novi Štifti pa je člo na Solčavo in po Savinjski dolini do Gornjega grada.

„Zakaj pa bi tako rad gor?“ ga vpraša sam predsednik.

Vedel je o Matevževi zadevi in je bil tudi prepričan, da človek iz zaljubljenosti in domotožja lahko napravi nepremišljen korak: Kaj, če si Matevž želi samo svoje ljube bice? In domačega kraja? Po prevaljskem klubskem članu se je točno vedelo, kar je koprivniški dobitnik prinesel o tem malce čudaku Matevžu. Tega predsednik ni vedel, kako usodno zamotana je ljubezenska stran tega človeka. To je bilo prav, da ni vedel. Znanec je bil res dobitnik in je vseeno podal o Matevžu lepo, a resnično sliko.

„Da le kak koroški vrh zagledam, pa bom zdrav!“

(Dalje prihodnjic)

„Kärntner Weißbuch“ Valentina Einspielerja

„Subjektivizacija“, ki omogoča vsakršno manipulacijo

Valentin Einspieler, ki je bil sicer rojen šele po plebiscitu, pa je danes vendarle predsednik odbora „zveze koroških brambovcov“ (organizacije, ki združuje borce za nemško oblast nad slovenskim delom Koroške v letih 1918/1919), sklepa uvod v svojo publikacijo z željo, „naj bi ta publikacija prispevala k več stvarnosti in več razumevanja za manjšinsko problematiko na Koroškem“ (1). Težko je izmisliti bolj ironičen sklep uvođa v publikacijo takšne vrste. Daleč je od sleherne resne znanosti, polna je zgodovinskih neresnic, za katere je zelo malo pomembno, ali so porojene iz neznanja ali iz lahkomišelnosti vere in starejšo, za znanstveno mišljenje za slepljeno germanizacijsko publicistiko na Koroškem iz vseh njenih štirih obdobj (v cesarski Avstro-Ogrski, prvi republiki, nacističnem obdobju in drugi republiki), ali iz lastnega namernega skrivanja pred resnico.

Znanstveni oceni se seveda avtor zlahka skriva za odgovor, da že naslov kaže, da vendar ne gre za znanstveno publikacijo, marveč za „bela knjiga“. „Barvne publikacije“ namreč veljajo že od svojega začetka v 17. stoletju za publicistiko, ki ima le namen obraniti določene teze in s tem vplivati na javno mnenje, ne pa za znanost. Seveda pa gre navadno pri tem vsaj za objavo izbranih dokumentov (tudi „izbiranje“ je lahko zelo učinkovit prijem publicističnega prirejanja „resnice“ in s tem uveljavljanja neresnice). Einspielerja „bela knjiga“ se od tega običaja razlikuje v tem, da sploh ne navaja

veda popolnoma prazen. Če je napravljena podoben pretres podatkov štetij od kraja do kraja, je mogoče povedati rezultate tudi zelo na kratko, npr. kot sem storil za štetja do 1934 na predavanju na „Koroških kulturnih dneh“ decembra 1970 (objavljeno v Historijskem zborniku 29-30, 1976/1977, str. 549–663) v poltretjem odstavku na eni sami strani (str. 562):

„Podrobna analiza poznejših štetij (po 1880) do 1910 pa prepričljivo kaže, da že od 1880 ne gre za razumljivo postopno asimilacijo Slovencev na Koroškem po nemški politično in gospodarsko vladajoči večini v deželi. Padec je namreč v vsakem posameznem desetletju usmerjen predvsem v nekaj krajev, v katerih se skupno število prebivalstva v bistvu ni spremenilo, toda število slovensko govorečih prebivalcev se je v enem desetletju brez migracije zmanjšalo za okrog 50%, število nemško govorečih pa zraslo do okrog 200%. Gre za pojav, ki je zavzemal v posameznih desetletjih vse večjo širino, v posameznih primerih pa je krajevno dosegal tudi še večje dimenzije.

V desetletju 1880–1890 se je v celoti znižalo število Slovencev v deželi za okrog 400 ljudi; v istem desetletju je padlo v 40 krajih, ki leže v 12 občinah, število Slovencev od 4141 na 2479, tj. za 1644, medtem ko je zraslo število Nemcev od 1141 na 2912. Med 1890 in 1900 se je znižalo skupno število Slovencev za okrog 9500, torej za preko 10% števila iz 1890; toda 4826 od izginulih

se torej znižal od 92,5% na 12,2%), med 1923 in 1934 pa v 18 občinah na Koroškem. Takšne spremembe pa so nemogoče brez dejstva, da so morali pri deset let poznejšem štetju prijaviti nemško jezikovno pripadnost ljudje, ki so še pred desetimi leti prijavili, da govore slovenski. Štetje je torej izgubilo značaj resničnega ugotavljanja jezikovne pripadnosti in se je spremenilo v čisto politično vprašanje.“

To oceno potrjujejo rezultati Martina Wutteja iz l. 1906 in Theodorja Weiterja od 1936 do danes v razpravah, ki jih pa Einspieler seveda ne navaja v uporabljeni literaturi (enako kot, razumljivo, seveda tudi ne moje dela na tej problematiki — razen v poljudno pisanem povzetku, ki ni opremljen s podrobno dokumentacijo in s podrobno analizo vseh podatkov štetij).

Pa saj Einspielerju ne gre za analizo. Gre mu le za globalne podatke in za obrambo njihove pravilnosti, ki jo je resna znanost že zdavnaj ovrgla. Brani jo v bistvu samo z značilnimi „mitološkimi“ tezami Wuttejeve šole, le da so pomešani še z vrsto novih velikih napak, kaj še da bi skušal odpraviti stare (npr. o Rulitzu, Karnerju in Jacominiju ob marčni revoluciji s pomočjo že pred 15 leti objavljene knjige Janka Pleterškega Narodna in politična zavest na Koroškem (1848–1914), 1965, 50–53, pa morda še s tem, kar je iz dnevnika škofa Lidmanskega lani objavil Jakob Obersteiner, Die Bischöfe von Gurk 1824–1979, 1980, str. 63 sl.). Zadostuje naj le nekaj primerov mitoloških napak: Čeprav je na seji „študijske komisije za vprašanja slovenske narodnostne skupine na Koroškem 1972–1975“ 11. III. 1974 Einspieler sam izjavil, „da naj se pri jezikovnem štetju ‚windisch‘ popolnoma črta, ker takega jezika po ugotovitvah strokovnjakov sploh ni“ (Th. Veiter, Die Kärntner Ortstafelkommission, Das gemeinsame Kärnten-Skupna Koroška 8, 1980, str. 148), ga je zdaj vnovič povezal z „razvojem posebnih slovenskih dialektov na Koroškem, ki se označujejo zaradi prevzema velikega števila nemških besed kot ‚windisch‘ in ljudje sami se imenujejo v nemškem jeziku ‚Windische“ (str. 2): konstrukcija, ki jo je spočel Wutte pred 55 leti, se torej tu povezuje s sivo zgodovino od začetka oblikovanja slovenskih dialektov naprej (med l. 1000–1200), kar priča o popolni nevednosti za zgodovinsko dejstvo, da sta besedi Windische in windisch bavarska dialektična izraza, ki do začetka 20. stoletja pomenita natančno isto kot Slovenci in slovenski v slovenščini (in zato do prve polovice 19. stoletja vsebujeta celo tudi še pomen današnjih slovenskih izrazov Slovani in slovenski, vsaj v uporabi po slovenskih ljudeh); vsaka zveza tega imena z izposojenkami iz nemščine je zgodovinsko povsem nesmiselna in ne samo neutemeljena. Unrestova „Koroška kronika“ je seveda res napisana v nemščini (str. 5), saj je bil to prevladujoči jezik znanstvenega pisanja slovenskih ljudi še do druge polovice 19. stoletja, a za Einspielerja sploh ni pomembno, da je Unrestova koncepcija zgodovine Koroške v celoti slovenska, oprta na slovensko obdobje Karantanije in na slovensko obredje ustoličevanja koroških vojvod. Tudi Christalnickovega fevdalnega pojmovanja ljudstva Koroške, za katero je pač odločujoč jezik plemiškega gospodujočega razreda, seveda ni mogoče imeti za pojem, ki bi bil primerljiv s sodobnim pojmom narodnosti in kakorkoli uporaben za presojo jezikovnih štetij in z njimi dokumentiranega jezikovnega stanja na Koroškem (5). Leta 1848 naj bi na Koroškem ne bilo „nobene slovenskega sklenjenega naselitvenega področja“ (6), čeprav je živel tedaj na Koroškem južno od Czoernigove „meje sklenjenega nemškega ozemlja“ med 132.000 prebivalci od 114.500 (koroški deželni odbor) do 118.000 (moj rezultat po Czoernigovem štetju) Slovencev, na ozemlju utrakvističnih šol po odredbi iz l. 1945 pa po istem štetju celo 97,5% Slovencev od 88.895 prebivalcev — najbrž številke

gotovo to ni naključje, ker mu služi Zwittrova ocena okr. 70.000 Slovencev na Koroškem za moralno deklaracijo mojega rezultata študije iz l. 1946, povzete v knjigi o koroških Slovencih l. 1971; takoj po navduku iz Zwittrove knjige pod mojim imenom namreč nadaljuje „1971 schrieb Bogo Grafenauer: ‚Für 1934 ist die Rechnung mit 80.000 bis 90.000 Slowenen berechtigt“ (20).

Naj bo teh primerov dovolj. Z razpravljanjem takšne kakovosti se je res brez pomena podrobno ubadati. Za sklep le ena ugotovitev. Einspielerja temeljna teza je, da je prijava jezika pri koroških štetjih od plebiscita naprej vse bolj upoštevala subjektivno mnenje vsakega prebivalca. Vsaj tu se v resnici strinjamo. Toda mi obenem s tem ugotovljamo, da so s tem štetja odpravila objektivna merila in izgubila kakršen koli pomen za objektivni študij resničnega etničnega položaja na Koroškem. Z metodami, ki jih je uveljavila „subjektivizacija“ števnih metod in meril, je namreč mogoča v resnici vsakršna manipulacija štetij, tudi prijavljanje jezika „windisch“, katerega obstoj resna slavistična znanost sploh zanika. V povojnih štetjih na Koroškem se vidi v resnici le izraz takšnih manipulacij in germanizacijskih pritiskov, tako da pomeni tudi njihova obramba v tej Einspielerjevi „barvni knjigi“ vendarle le obrambo nemške politike te vrste.

Bogo Grafenauer
(Naši razgledi, Ljubljana)

NAŠA KNJIGA — UNSER BUCH

● Jožko Humar:

PRIMOŽ TRUBAR RODOLJUB ILIRSKI

Primož Trubar, prvi veliki mož slovenske zgodovine. Življenjski prikazuje njegovo razgibano, zavzeto delovno življenje vse od rojstva v obrobni slovenski vasi, preko študijskih in pridigarskih let v domovini ter preganjanja in izgnanstva, pa do tiskanja prvih slovenskih knjig in jesenskih dni življenja ter smrti na daljnem Nemškem. Pripoved temelji na zgodovinski verodostojnosti, na listinah, tiskih, pisnih in pisemenih pričevanjih.

576 strani, celoplatno, 227 šilingov (klubska cena SVET KNJIGE 192 šilingov).

● Josip Jurčič: ROKOVNJAČI

V tej knjigi je Jurčič opisal moža plemenitega rodu, ki se je boril proti bogatašem in gospodi.

Ilustrirana izdaja, 230 strani, celoplatno, 89 šilingov (klubska cena SVET KNJIGE 67 šilingov).

● Tone Svetina: STENA I, II

V tem delu govori avtor o slovenskih gorah, o slovenskih planincih, o njihovih podvigih in tragedijah, o vsem lepem, kar nas vleče v gore. Predvsem pa pripovedovanje o velikem slovenskem planincu Jožu Čopu.

Ilustracije R. Skočir, dve knjigi skupaj 594 strani, celoplatno, 272 šilingov (klubska cena SVET KNJIGE 208 šilingov).

POSTANI TUDI TI ČLAN KLUBA „SVET KNJIGE“!

A-9020 Celovec-Klagenfurt, Paulitschgasse 5–7, ☎ (0 42 22) 86 1 06

dokumentov, niti tistih, ki jih navaja v podnaslovu „Zahlen-Zahlen-Zahlen“.

Spričo tega ne nameravam pisati podrobne znanstvene ocene tega „pamfleta“ (ne le v angleškem, marveč tudi v našem pomenu tega izraza), marveč ga le označiti v njegovih najbolj značilnih potezah. Pri razpravi o rezultatih ljudskih štetij pač vsak bralec upravičeno pričakuje rezultate analize njihovih števil. Analize, ki seveda more izhajati le iz njihovega podrobnega pretresa. Takšne analize v tem delu sploh ni. V celoti se razprava zadovoljuje le z navajanjem globalnih števil o slovensko in nemško govorečih na Koroškem v okviru dežele (od 1961 naprej na območju „utrakvističnih šol“ po odredbi iz leta 1945), v prilogah so nato brez analize dodani (od str. 62 naprej) po občinah podatki o k dvojezičnemu pouku prijavljenih otrok iz l. 1969/70 in 1979/80 ter podatki štetij od 1951 do 1976. Ugovor, da podatkov zaradi omejenega prostora pač ni bilo mogoče analizirati, je se-

že živel le v 90 krajih v 18 občinah, v katerih se je znižalo število Slovencev od 9704 na 4878, število Nemcev pa zraslo od 2669 na 7668. Od skupnega padca okr. 8700 (blizu 12 odstotkov!) med l. 1900 in 1910 je odpadlo celo 7212 statistično izginulih Slovencev na 115 krajev v 22 občinah, v katerih se je znižalo število Slovencev od 14703 na 7491, število Nemcev pa zraslo od 3860 na 11505. Seveda so to pojavi, ki jih je mogoče razložiti le z zlorabo kriterija „občevalni jezik“ pri izvedbi štetja, nikakor pa s kakršnokoli prirodno asimilacijo, ki nikakor ne more doseči takšnih dimenzij menjave jezika.

Prav ta pojav je postal naenkrat splošen pri štetjih v prvi avstrijski republiki. Po statistiki je padlo število slovensko govorečih ljudi za več kakor 60% med 1910 in 1923 v 19 občinah (le za primer: v občini Sv. Štefan ob Zilji je bilo 1910. leta 138 Nemcev in 1713 Slovencev, l. 1923 pa 1431 Nemcev in 200 Slovencev, katerih delež v prebivalstvu naj bi

RADIO-TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 10. 4.: 9.00 Poročila

— 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Werner Berg — 10.30 Hiša lady Alquist — 12.20 Klub seniorjev — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Otroška komedija — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.20 Gostovanje — 22.05 Reklama in šport — 22.15 „Svetovni modeli“ — 23.15 Poročila.

SOBOTA, 11. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Egon Shiele — 11.25 Nočni studio — 12.30 Polje z nami — 13.00 Redakcija — 14.25 Ko cveti pušča — 16.00 Poročila iz parlamenta — 17.00 Kdo rokodelci z nami? — 17.30 Pirati — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Wencke — 21.50 Šport — 22.10 Liberace — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 12. 4.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Socialna varnost — 14.35 Cyrano in D'Artagnan — 16.30 Zrcalne slike — 16.45 Prvi izlet — 17.05 Vihar — 17.15 Pinocchio — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Ljudska glasba iz Avstrije — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Jimmy gre k mavrčici — 22.30 Šport — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 13. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šola danes — 10.30 Beli žrebec v pririji — 11.40 Splavarji na severovzhodu Brazilije — 12.00 Parlament — 13.00 Redakcija — 14.30 San Francisco — 16.15 Srečna Italija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Fauna Iberica — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Lisice — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 14. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Kaj bi lahko postal? — 10.30 Sunshine — 12.10 Edgar iz Tamaraca — 13.00 Redakcija — 14.30 Beau Brummel — rebel in zapeljivec — 16.15 S kameru — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Deklica iz Avignona — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Jodler nadvajvode Johana in njegove posledice — 21.00 Novo od včeraj — 21.45 Nastop — 23.15 Poročila.

SREDA, 15. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 Vedno spel toča — 10.35 Za divje živali ni več prostora — 11.50 Nebesko veselje — 12.15 Jodler nadvajvode Johana in njegove posledice — 13.00 Redakcija — 14.30 Bogovi brez krinke — 16.15 Bahja — 17.00 Cilj izleta — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Lepo življenje — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zvezda brez imena — 22.25 Šport — SP v hokeju CSSR : Švedska — 0,30 Poročila.

ČETRTEK, 16. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Prehrana brez skrbi — 10.30 Leto brez očeta — 12.10 Will Shakespeare — 13.00 Redakcija — 14.30 Potovanje iz preteklosti — 16.15 Svetopisemske živali in sveta dežela — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Marco — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Lessing in Dunaj — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Velika noč — praznik s tradicijo — 20.15 Mesto zgubljenih — 21.10 Zelena stran — 22.50 Šport — 23.40 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 10. 4.: 17.25 Pregled

sporeda — 17.30 Jaz in moje okolje — 17.45 Avstrijska zgodovina — 18.00 Socialna varnost — 18.30 Vi želite — mi zaigramo — 19.00 Pionirji severa — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zemlja magnet — 21.00 Skrivni profili — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Nočni film — 0,30 Poročila.

SOBOTA, 11. 4.: 16.10 Walt Disneyje čudovite živali — 17.00 Draga družina — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Kristus je prišel samo do Ebolija — 22.00 Polnomočje je umor — 23.30 Poročila.

NEDELJA, 12. 4.: 10.00 Matineja Anton Wildgans — 15.00 Pregled sporeda — 15.05 Motocros v Launsdorfu — 16.45 Brother sun, sister moon — 18.40 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kristus je prišel samo do Ebolija — 22.00 Južno od Ebolija — otrok Francesca Rosija — 22.45 Chicago 1930 — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 13. 4.: 16.25 Pregled sporeda — 16.30 Ugrabljen — pustolovščine Davida Balfourja — 18.00 Perspektive — 18.30 Orientacija — 19.00 Pionirji severa — 19.25 Jakob in Elizabeta — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Edgar iz Tamaraca — 21.05 Polisarrio — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Teči, zajec, teči.

TOREK, 14. 4.: 16.25 Pregled sporeda — 16.30 Jezus Nazareški — 18.00 Pota umetnosti — 18.30 Galerija — 19.00 Pionirji severa — 19.25 Jakob in Elizabeta — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.05 Glasbena scena — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 15. 4.: 16.25 Pregled sporeda — 16.30 Jezus iz Nazareta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Po Avstriji — 19.00 Pionirji severa — 19.25 Jakob in Elizabeta — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kultura v sredo — 20.55 Dialektika med življenjem in smrtjo — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Zažiganje vdov — 0,40 Poročila.

ČETRTEK, 16. 4.: 15.35 Pregled sporeda — 15.40 Otroci tretjega sveta — 16.20 Jezus Nazareški — 17.50 Koncertna ura — 19.00 Pionirji severa — 19.25 Jakob in Elizabeta — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Velika noč — praznik s tradicijo — 20.15 Dalli, dalli — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 — Poročila.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klagenfurt, St. Ruprechtstraße 19/IV (Sindok), telefon 84 9 24, telex 42086; uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Dijaki obiskali ljubljansko univerzo

Pretekli petek so osmošolci Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu obiskali univerzo Edvarda Kardelja v Ljubljani. Spremljali so jih — profesorja Milan Kupper in Janez Tehovnik ter predsednik Zdrženja staršev na celovski gimnaziji, dipl. trg. Janko Urank. Tega že tradicionalnega srečanja se poleg naših maturantov udeležujejo tudi tržaški maturanti. Namen teh srečanj, ki jih organizira osnovna organizacija Zveze socialistične mladine Slovenije, je seznaniti maturante iz zamejstva z možnostmi in pogoji vpisa in študija na ljubljanski univerzi.

Dekan fakultete za strojništvo dr. Vinko Prosenc, ki je pozdravil in sprejel koroške in tržaške dijake, je med drugim izrazil željo, da bi imeli radi na njihovi univerzi kaj več študentov iz slovenskega zamejstva na strojni fakulteti. Ob tej priložnosti jih je informiral o delu te fakultete.

Po skupnem razgovoru so tržaški in naši dijaki v družbi mladincev z ljubljanske univerze obiskali posamezne fakultete in akademije in tako dobili vpogled v življenje in ustroj na ljubljanski univerzi. Zvečer so se udeležili brucovanja, naslednjega dne v soboto pa so naredili izlet na Bled in si še ogledali druge znamenitosti Gorenjske.

PEČNICA PRI LEDINCAH

Smrt je kosila

Minulo leto smo imeli v naši fari samo dva pogreba, letos pa smo samo v mesecu marcu štirikrat stali ob nezastutih grobovih. V začetku meseca marca smo pokopali 7-letnega Daniela Sternada, ki ga je zasul sneg s strehe. Njegov oče Boris ima v Maria Feichtu v dolini Glantal gostilno in tam se je zgodila nesreča. O tej tragični smrti tega otroka je poročal ves avstrijski tisk in televizija.

Naslednji dan je bil pogreb 39-letnega upokojenca Karla Oschounga. Zadnja leta ga je mučila neozdravljiva bolezen. Kot bivši delavec je bil že več let upokojen. Bil je neporočen. Stanoval je v hiši svojega brata v Ledincih, kjer mu je smrt ugasnila življenje.

V beljaški bolnici je v 52. letu starosti umrl kmet Hani Rabič, pd. Vaznik v Zgornjih Borovljah. Bil je delaven in podjeten kmet-garač. Umrl je na posledicah težke bolezni. Ogronna množica ljudi — predvsem moški iz pečniške in rožeške fare — ga je spremljala na zadnji poti. V slovo mu je zapel cerkveni mešani zbor. Pokojni zapušča ženo in dve hčerki.

Nekaj dni nato, ko je dopolnila 88. življenjsko leto pa je na Pečnici umrla še Terezija Pečnik, pd. Bvatinčeva mati. Rodila se je na

6. strokovni sejem „Dopust 81“

V času od 7. do 10. maja 1981 bo na celovškem razstavišču 6. strokovni sejem „Dopust 81“, ki bo letos blestel s posebno atrakcijo — s sejmskimi TV oddajami, kar bo novost posebne vrste. Na ekranih bodo obiskovalci lahko cel dan, to je od 9. do 18. ure spremljali sejmska dogajanja. V hali 5 bo imela televizija svoj lastni oder, kjer se bo odvijal ves sejmski program. Ta sejmska televizija bo služila informaciji, dokumentaciji, reklam in zabavi. Povezavo v okviru TV sporeda bodo imeli znani napovedovalci, izvedeni pa bodo tudi intervjuji s prominentnimi obiskovalci sejma. Kot po navadi bodo na strokovnem sejmu „Dopust 81“ na razpolago bogate ponudbe za dopust in potovanja. Razstavljalci bodo vse tisto, kar je potrebno za prosti čas in hoby.

Strokovno razstavo „Dopust 81“ si je treba vsekakor ogledati, predvsem zaradi tega, da se seznanimo z vsemi tistimi izsledki, ki naredijo dopust prijetnejši in pestrejši. Obiščite ta sejem in prepričani smo, da boste imeli več od vašega prihodnjega dopusta.

Primorska poje

Prireditelj: Zveza slovenskih kulturnih društev in Kulturno društvo „Lepi Vrh“ v Ukvah
Kraj: Kino Cristallo v Trbižu
Čas: nedelja, 12. aprila 1981 ob 15.00 uri
Nastopajo: Mešani pevski zbor „Planinka“ — Ukve
Nediški puabi — Podbonosec
Mešani pevski zbor „Podjuna“ — Pliberk
Mešani pevski zbor Raibl
Mešani pevski zbor „Andrej Paglavac“ — Podgora
Mešani pevski zbor SPD „Zarja“ — Železna Kapla
Dekliški pevski zbor Devin
Mešani pevski zbor F. B. „Sedej“ — Števerjan
Moški pevski zbor „Golobar“ — Bovec
Mešani pevski zbor „Marij Kogoj“ — Solkan
Moški pevski zbor „Srečko Kosovel“ — Ajdovščina

JUGOSLAVIJA

PETEK, 10. 4.: 8.45 TV v šoli — 17.25 Družina Smola — 18.30 Velike šahovske osebnosti — 18.50 Varčevanje z električno energijo: Hlajenje in zmrzovanje živil — 20.00 Ustvarjanje Titove Jugoslavije, dokumentarna serija — 21.00 Buddenbrookovi — 22.15 Nočni kino: Mož v stekleni kletki, amer. film.
SOBOTA, 11. 4.: 8.25 Poročila — 8.30 Vrtec na obisku — 8.50 Lolek in Bolek — 11.05 Emile Zola — 15.25 Nogomet Sloboda: Radnički, prenos — 17.25 Tereze ne zamenjam — 20.00 Sobotna TV križanka — 21.45 Korak čez črto — 23.25 TV kažipot.
NEDELJA, 12. 4.: 9.20 Poročila — 9.25 Živ žav — 10.15 Na vrat na nos — 12.00 Ljudje in zemlja — 14.20 Na pomoč! — 15.50 Dober večer — 16.50 Danes nad Makedonijo sonce vzhaja — 17.30 Igre ljubezni — 20.00 Svetozar Markovič — 21.15 Tržaški mozaik — 22.05 V znamenju — 22.20 športni pregled.
PONEDELJEK, 13. 4.: 8.45 TV v šoli — 16.20 Kmetijska oddaja — 17.35 Priseljenc, burleska C. Chaplina — 18.00 Pred izbiro poklica: Poklici v lajedelništvu — 18.45 Zdravo, mladi — 19.15 Risanka — 20.00 Živeti za stave, angl. drama — 21.25 Ali se med seboj dovolj poznamo — 22.30 V znamenju.
TOREK, 14. 4.: 9.00 TV v šoli — 17.25 Kapitan Kuk — 17.35 Gorska folklor: Švedska — 18.05 Pački nimajo pojma — 18.45

Slovensko prosvetno društvo Št. Janž vabi na igro
VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI
ki bo na velikonočni ponedeljek 20. aprila 1981 ob 20. uri pri Tišlerju v Št. Janžu.
Gostuje igralska skupina SPD Radiše.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

DRURZINSKO PETJE
v nedeljo 26. aprila 1981 ob 14.30 uri v Kulturnem domu na Radišah.
Nastopajo družine iz Zilje, Roža in Podjune.
Povezuje: dr. Ludvik Karničar

Mostovi-Hidak — 19.00 Knjiga — 19.15 Risanka — 20.00 Skupno — 21.05 Dnevi upanja, angl. nadaljevanka — 22.05 V znamenju.

SREDA, 15. 4.: 9.20 TV v šoli — 17.30 ZBIS — R. Rudolf: 40 zelenih slonov — 17.50 Velike razstave — 18.20 Okrogli svet — 18.45 Prijatelj glasbe — 19.15 Risanka — 20.00 Film tedna: Veselica, slovenski film — 21.30 Propagandna oddaja — 21.30 Miniature: Dunajski bidermajer — 22.00 V znamenju.

ČETRTEK, 16. 4.: 9.00 TV v šoli — 13.25 Nogomet Napredak: Budućnost, prenos — 16.40 Šolska TV — 17.35 Tehnica za natančno tehtanje — 18.40 Na sedmi stezi — 19.10 Risanka — 20.00 Mednarodna obzorja — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 G. Bizet: Carmen, balet — 22.10 V znamenju.

TURISTIČNA ORGANIZACIJA V CELOVCU

išče
kvalificirano glavnopoklicno SODELAVKO.

Pogoji za namestitve so: matura, obvladanje strojepisja in praksa iz knjigovodstva.

Ponudbe pošljite na upravo Slovenskega vestnika, 9020 Celovec, Gasometergasse 10

Betonska pregrada v remontu

Že večkrat smo poročali v našem listu, da ogromna betonska pregrada elektrarne Malta propušča vodo, sicer malenkostno, vendar prebivalstvo pod jezum zlasti „Maltežani“ se bojijo, da bi ta napaka lahko imela usodne posledice, kot na primer, da popusti jez in vodne mase pogoltnejo vasi pod jezum. Te nevarnosti seve-

da ni. Betonska pregrada je skonstruirana tako, da ji tudi potresi ne morejo škodovati. Avstrijske dravske elektrarne pa so same zainteresirane, da odpravijo to napako, ne zaradi strahu, da bi se podrl jez, temveč predvsem zaradi tega, da odpravijo ta nedostatek in s tem odpravijo nepotrebni strah med prebivalstvom.

Razpoka skozi katero vdira voda skozi jez je ob vznožju betonske pregrade. Da bi se lahko lotili dela so spustili vodo iz umetnega jezera in tako je sedaj od srede februarja v akciji okrog 200 delavcev in strokovnjakov, ki se mrzlično prizadevajo zamašiti razpoko oziroma razpoke, ki propuščajo vodo. Razpoke zatesnjujejo s specialnimi folijami in drugimi pripomočki. Da elektrarna Malta ne bi utrpela preveč škode, bodo še tik pred poletjem, ko se topijo ledeniki, napolnili jezero in nadaljevali z delom prihodnje leto. Seveda bo treba ponovno izprazniti ogromni „bazen“. Reparatura jezu bo zahtevala tudi dodatnih 3000 kubikov železobetona in bo stala okrog 150 milijonov šilingov.

ZAHVALA

vsem, ki so se v tako velikem številu udeležili pogreba našega dobrega in nepozabnega očeta

Karla Kap-a

iz Žamanj pri Škocijanu

Posebna zahvala velja č. g. župniku Mirku Isopu za pogrebni obred in tolažilne besede, mešanemu cerkvenemu zboru in moškemu društvenemu pevskemu zboru, pod vodstvom Šimeja Wrulicha, za v srce segajoče žalostinke.

Žamanje, 30. aprila 1981

DRUŽINA KAP

ŠPORTNI VESTNIK

Mostič-Brückl - SAK 0:0

Preteklo soboto je SAK moral nastopiti proti drugouvrščenemu moštvu iz Mostiča/Brückla. Želja SAK-a je bila, da odnese vsaj eno točko. Po dolgem času je zopet igral Martin Hobel, ki je jeseni iz zdravstvenih razlogov moral za nekaj časa nehati igrati nogomet. V

prvem polčasu je bila igra zelo hitra, izenačena in na visokem nivoju. Obe moštvi sta imeli dosti priložnosti za zadetek, vendar jih nista znali realizirati.

V drugem polčasu pa je Mostič popolnoma prevzel iniciativo, tako da se je v glavnem vse odvijalo pred vrati SAK-a. Igralci Brückla so imeli priložnosti še in še, toda izredno razpoloženi vratar Ahlin ni dopustil gola. Proti koncu tekme so nasprotnikovi napadalci že obupavali nad Ahlinom. Čim bolj se je bližal konec tekme, tem bolj je postajalo hektično. Višek te hektike pa je bila 68. minuta, ko je sodnik zaradi hudega prekrška izključil Velika. Žalostno je, da si je Velik na treh tekmah „zaslužil“ kar dva rdeča kartončka.

Ljubljana

V Ljubljani je nepričakovano umrla gospa Müller Marija-Mimi. Pred nedavnim je še praznovala v družinskem krogu 80. življenjski jubilej. Kljub letom je bila zdrava in čila in še vodila gospodinjstvo. Smrt jo je doletela na cesti, ko je šla k frizerju. Njena smrt je močno odjeknila tudi k nam na Koroško. Mož pokojne je koroški rojak iz Bač Anton Müller. Preko njega je bila pokojna tesno povezana s Koroško in je z velikim zanimanjem do zadnjega spremljala dogodke na Koroškem. Njeno žaro smo pokopali na pokopališču na Žalah.

Možu Antonu in sinu dr. med. Dušanu z družino ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

Postava: Ahlin, Perč, Lampichler, Velik, Woschitz, Ferra, Babšek, Zablantnik, Luschnig, Hobel (80 min. Gregorič) Drnovšek.

Moštvo SAK pod 23 je zgubilo proti Mostiču 0:2, mladinci pa so zgubili proti Žrelcu 2:4. Gole za SAK je dal Sadjak.

Koristna naprava

V Celovcu so pred nedavnim začeli uporabljati napravo, s katero pod zemeljsko površino vrtajo luknje za cevi, ne da bi bilo potrebno kopati järke. To je seveda velika olajšava dela. V bodoče ne bo več treba prekopavati ceste in s tem ovirati cestni promet — šlo bo hitro in zelo enostavno. Ta naprava, kateri pravijo tudi „raketa“ se enostavno usmeri pod cesto v zaželeno smer, pritisne na gumb in že se zagriže v zemljo in hiti tja, kamor so jo usmerili. Naprava, ki so jo iznašli v Sovjetski zvezi, je v principu kompresor, ki dela s pritiskom 6 do 7 atmosfer. Za razdaljo šestih metrov potrebuje 10 do 15 minut.

Ta izredno praktična naprava je dolga 1,70 metra, upravljata pa jo dva človeka. Posebno važno vlogo bo imela na področju televizije, kjer so strokovnjaki mnenja, da je bodočnost televizijskega sprejema vsekakor preko kablov (Kabel-TV) — trenutno se TV sprejem odvija preko etra. Preko TV-kablov bo možno dobiti več TV sprejemov, kar bo seveda v veliko korist prebivalstva. Tu bo

igrala ta naprava še posebno važno vlogo.

V Avstriji oziroma na Koroškem sta si nabavili to izredno koristno napravo gradbeno podjetje Malle iz Celovca in podjetje Müller iz Straßburga. Ker se je ta „krt“ tako dobro obnesel, si ga bodo gotovo nabavila tudi druga podjetja. Naj še omenimo, da naprava ne tehta več kot 75 kilogramov, tako da je izredno mobilna.

KPD „Planina“ v Selah vabi na KONCERT SLOVENSKEGA OKTETA ki bo na velikonočni ponedeljek 20. aprila 1981 ob 14.30 uri v farni dvorani.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 9. aprila 1981

Za 100 dinarjev dobite	40.00 šil.
Za 100 dinarjev plačate	45.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.39 šil.
Za 100 lir plačate	1.48 šil.
Za 100 mark dobite	698.50 šil.
Za 100 mark plačate	714.80 šil.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene tekme

V NEDELJO 12. APRILA 1981

SAK - Grabštanj

(Grafenstein) ob 16.00 uri

SAK „pod 23“ — Grabštanj „pod 23“ ob 14.15 uri
SAK šol. — Žrelec šol. ob 13.00 uri

Igrišče ASV Annabichl

Prisrčno vabljeni